

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการใช้คำ โดยใช้ชุดสื่อประสม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เสนอไว้ตามลำดับดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
2. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
3. สาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย
4. สื่อประสม
5. การหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอน
6. คำนีประสิทธิผล
7. ความพึงพอใจ
8. บริบทโรงเรียนพินิจราษฎร์บำรุง
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 9.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 9.2 งานวิจัยต่างประเทศ
10. กรอบแนวคิดในการวิจัย

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

1. ความสำคัญของวิชาภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรม อันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันทำให้สามารถประกอบกิจกรรม การงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนาระบบการคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพ

ให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ
ด้านวัฒนธรรม ประเพณี และสุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์
และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 37)

ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ ในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร
การเรียนรู้ต้องมีประสิทธิภาพ และเพื่อนำไปใช้ในชีวิตรจริง

การอ่าน การอ่านออกเสียงคำ ประโยค การอ่านบทร้อยแก้ว คำประพันธ์ชนิด
ต่าง ๆ การอ่านในใจเพื่อสร้างความเข้าใจ และการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้จากสิ่งที่อ่าน
เพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

การเขียน การเขียนสะกดตามอักขรวิธี การเขียนสื่อสาร โดยใช้ถ้อยคำและรูปแบบ
ต่าง ๆ ของการเขียน ซึ่งรวมถึงการเขียนเรียงความ ข้อความ รายงานชนิดต่าง ๆ การเขียน
ตามจินตนาการ วิเคราะห์วิจารณ์ และเขียนเชิงสร้างสรรค์

การฟัง การดู และการพูด การฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ การพูดแสดง
ความคิดเห็น ความรู้สึก พูดลำดับเรื่องราวต่าง ๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผล การพูดในโอกาสต่าง ๆ
ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และการพูดเพื่อโน้มน้าวใจ

หลักการใช้ภาษาไทย ธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของภาษาไทย การใช้ภาษาให้ถูกต้อง
เหมาะสมกับโอกาสและบุคคล การแต่งบทประพันธ์ประเภทต่าง ๆ และอิทธิพลของภาษา
ต่างประเทศในภาษาไทย

วรรณคดีและวรรณกรรม วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อศึกษาข้อมูล
แนวคิด คุณค่าของงานประพันธ์ และความเพลิดเพลิน การเรียนรู้และทำความเข้าใจบทเห่ บท
เล่นของเด็ก เพลงพื้นบ้านที่เป็นภูมิปัญญาที่มีคุณค่าของไทย ซึ่งได้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด
ค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีต และความงดงามของภาษา เพื่อให้
เกิดความซาบซึ้งและภูมิใจในบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน (กระทรวง
ศึกษาธิการ. 2551 : 37 -38)

สรุปได้ว่า ภาษาไทยเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชาติไทยที่เยาวชน
ไทยทุกคนควรศึกษาเรียนรู้ให้เข้าใจและเกิดทักษะทั้งทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน
หลักการใช้ภาษาและวรรณคดีและวรรณกรรม

2. วิสัยทัศน์

ภาษาไทยเป็นเครื่องมือการสื่อสารของคนในชาติ ใช้ทำความเข้าใจกันและใช้ภาษา
ประกอบกิจการงานทั้งส่วนตน ครอบครัว และกิจกรรมในสังคมและประชาชาติ ภาษาไทย

ยังเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ การบันทึกเรื่องราวจากอดีตจนถึงปัจจุบัน และยังเป็นวัฒนธรรมของชาติ ดังนั้นการเรียนการสอนภาษาไทย จึงต้องสอนภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร และสอนภาษาไทยให้คนรักการอ่าน การเขียน ที่จะแสวงหาความรู้และประสบการณ์ บันทึกความรู้และข้อมูลข่าวสาร สอนภาษาไทยให้ใช้ภาษาไทยได้ถูกต้องในฐานะเป็นวัฒนธรรมทางภาษา ให้ผู้เรียนเกิดความชื่นชมซาบซึ้งและภูมิใจในภาษาไทย เห็นคุณค่าของวรรณคดีและวรรณกรรม ตลอดจนภูมิปัญญาทางภาษาของบรรพบุรุษที่ได้สร้างสรรค์ผลงานซึ่งเป็นส่วนเสริมสร้างความงดงามในชีวิต

ภาษาเป็นสื่อของความคิด ผู้เรียนที่มีภาษาใช้กว้างขวางมีประมวลคำในการใช้พูด ฟัง อ่าน เขียนมาก ผู้เรียนจะคิดได้กว้างขวางลึกซึ้ง และสร้างเสริมความชาญฉลาด สามารถคิดสร้างสรรค์ คิดวิพากษ์วิจารณ์ คิดตัดสินใจแก้ปัญหา และวินิจฉัยอย่างมีเหตุผล ดังนั้นการสอนภาษาไทยจำเป็นต้องเสริมสร้างให้ผู้เรียนขยายประมวลคำทั้งการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียนให้มาก เพื่อให้ผู้เรียนใช้ภาษาในการคิดสร้างสรรค์ คิดวิพากษ์วิจารณ์ คิดตัดสินใจแก้ปัญหา วินิจฉัยเรื่องราวและส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ภาษาอย่างมีเหตุผล ใช้ภาษาในเชิงสร้างสรรค์ และใช้ภาษาอย่างสละสลวยซึ่งจะช่วยสร้างเสริมบุคลิกภาพของผู้ใช้ภาษาให้เกิดความน่าเชื่อถือ

ภาษาไทยเป็นวิชาทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การอ่านและการฟังเป็นทักษะของการรับรู้เรื่องราว ความรู้และประสบการณ์ การพูดและการเขียนเป็นทักษะของการแสดงออกด้วยการแสดงความคิดเห็น ความรู้และประสบการณ์ ส่วนการดูเป็นการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ทั้งโทรทัศน์ ภาพยนตร์ ละคร คอมพิวเตอร์ ตลอดจนการ์ตูน และสามารถแสดงทรรศนะข้อมูลข่าวสารด้วยการพูดและการเขียน การดูจึงเป็นการเรียนรู้และการแสดงทรรศนะของตน และการดูนับวันจะมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต ผู้เรียนจะต้องประเมินสิ่งที่ดู ใช้การดูให้เป็นประโยชน์ในการหาความรู้ การเรียนภาษาไทยจึงต้องเรียนเพื่อการสื่อสารให้ผู้เรียนสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างพินิจพิเคราะห์ สามารถเลือกใช้คำเรียบเรียงความคิด ความรู้ให้ชัดเจนใช้ภาษาได้ถูกต้องตามหลักภาษาใช้ถ้อยคำตรงตามความหมาย ถูกต้องตามฐานะของบุคคลและสถานการณ์อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาษาไทยเป็นส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระ ได้แก่ กฎเกณฑ์ทางภาษาหรือหลักการใช้ภาษา ผู้ใช้ภาษาจะต้องเรียนรู้หลักภาษาไทยและใช้ได้ถูกต้อง ส่วนวรรณคดีและวรรณกรรม ตลอดจนบทรื่องเล่น เพลงกล่อมเด็ก ปริศนาคำทาย เพลงพื้นบ้าน วรรณกรรมพื้นบ้านที่

เป็นคติชน หรือภูมิปัญญาทางภาษาที่ถ่ายทอดความรู้ที่กึ่งกึ่งคิด คำนิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีต ความงดงามทางภาษาในบทประพันธ์ ทั้งร้อยแก้วและ ร้อยกรองเป็นส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระช่วยให้เกิดความซาบซึ้งและความภาคภูมิใจในสิ่งที่ บรรพบุรุษได้สั่งสม และบอกกล่าวถึงความดี ความงาม การประพุดคิดไว้ในวรรณคดีและ ในคติชนซึ่งสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

การเรียนวรรณคดีและวรรณกรรมในส่วนของบทร้อยกรองผู้เรียนจะต้องเห็น ความงามของถ้อยคำในบทร้อยกรอง เข้าใจเรื่องราวของวรรณคดี สามารถท่องจำบทร้อยกรอง ที่ไพเราะจะเป็นต้นทุนหรือพื้นฐานของการแต่งบทร้อยกรอง ดังนั้นการเรียนการสอน จำเป็นต้องให้ผู้เรียนได้ท่องจำบทอาขยานที่เป็นบทร้อยกรองที่ไพเราะด้วย และการเรียน การสอนวรรณคดีและวรรณกรรม ยังทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สังคม ชีวิต และวัฒนธรรมของคน ไทยอีกด้วย

ปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีโดยเฉพาะคอมพิวเตอร์มีบทบาทสำคัญ ในการสื่อสาร และนักเรียนส่วนหนึ่งมีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นสื่อ อิเล็กทรอนิกส์ นักเรียนอาจใช้ Word Processing ในการเรียนภาษาไทย การรวบรวมข้อมูล ข่าวสาร การเขียนโครงการ การเขียนรายงานด้วยแผ่นดิสก์ส่งครูแทนที่จะเขียนรายงานเป็น แผ่นกระดาษ การใช้ Word Processing จะช่วยให้นักเรียนใช้ในกระบวนการเขียนจะใช้ในการ ปรับปรุงพัฒนาบทเขียนของนักเรียน ทั้งในขั้นยกร่าง ขั้นปรับปรุง พัฒนาและสามารถ พิมพ์รายงานออกมาด้วยความเรียบร้อยเป็นการเขียนขั้นสุดท้าย และนักเรียนอาจใช้อินเทอร์เน็ตในการค้นหาข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ใช้ E-Mail ในการส่งข้อมูลข่าวสารการเรียนรู้ กับเพื่อนทั้งใน โรงเรียนและเพื่อนต่างโรงเรียน ดังนั้นครูภาษาไทยจะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับ คอมพิวเตอร์และการเชื่อมโยงเทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียน นักเรียนอาจเชื่อมโยงสอบถาม ปัญหาการเรียนกับครูโดยใช้โทรศัพท์มือถือหรือทางคอมพิวเตอร์ก็ได้ซึ่งจะเป็นการนำ เทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน แม้แต่การนำคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) มาใช้ก็จะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยในอนาคตอย่างหลีกเลี่ยง ไม่พ้น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 39)

สรุปได้ว่า การเรียนภาษาไทยต้องเน้นทักษะทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และ การเขียน ตลอดจนความรู้เกี่ยวกับวรรณคดีและวรรณกรรมในขณะเดียวกันต้องมีการปรับตัว และใฝ่หาความรู้อยู่เสมอเพื่อทันต่อความเจริญก้าวหน้าในยุคข้อมูลข่าวสารในปัจจุบัน

3. คุณภาพผู้เรียน

เมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แล้วนักเรียนมีความสามารถ ดังนี้

1. อ่านออกเสียงคำ คำคล้องจอง ข้อความ เรื่องสั้น ๆ และบทร้อยกรองง่าย ๆ ได้ถูกต้องคล่องแคล่ว เข้าใจความหมายของคำและข้อความที่อ่าน ตั้งคำถามเชิงเหตุผล ลำดับเหตุการณ์ คาคะเนเหตุการณ์ สรุปความรู้ข้อคิดจากเรื่องที่อ่าน ปฏิบัติตามคำสั่ง คำอธิบาย จากเรื่องที่อ่านได้ เข้าใจความหมายของข้อมูลจากแผนภาพ แผนที่ และแผนภูมิ อ่านหนังสืออย่างสม่ำเสมอ และมีมารยาทในการอ่าน
2. มีทักษะในการคัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัด เขียนบรรยาย บันทึกประจำวัน เขียนจดหมายลาครู เขียนเรื่องเกี่ยวกับประสบการณ์ เขียนเรื่องตามจินตนาการ และมีมารยาทในการเขียนเล่ารายละเอียดและบอกสาระสำคัญ ตั้งคำถาม ตอบคำถาม รวมทั้งพูดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู พูดสื่อสารเล่าประสบการณ์และพูดแนะนำ หรือพูดเชิญชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม และมีมารยาทในการฟัง ดู และพูด
3. สะกดคำและเข้าใจความหมายของคำ ความแตกต่างของคำและพยางค์ หน้าที่ของคำในประโยค มีทักษะการใช้พจนานุกรมในการค้นหาความหมายของคำ แต่งประโยคง่าย ๆ แต่งคำคล้องจอง แต่งคำขวัญ และเลือกใช้ภาษาไทยมาตรฐานและภาษาถิ่น ได้เหมาะสมกับกาลเทศะ เข้าใจและสามารถสรุปข้อคิดที่ได้จากการอ่านวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน แสดงความคิดเห็นจากวรรณคดีที่อ่าน รู้จักเพลงพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็ก ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของท้องถิ่นร้องบทร้องเล่นสำหรับเด็กในท้องถิ่น ท่องจำบทอาขยานและบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจได้

เมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้วนักเรียนมีความสามารถ ดังนี้

1. อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะได้ถูกต้อง อธิบายความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัยของคำ ประโยค ข้อความ สำนวนโวหาร จากเรื่องที่อ่าน เข้าใจคำแนะนำ คำอธิบายในคู่มือต่าง ๆ แยกแยะข้อคิดเห็นและข้อเท็จจริง รวมทั้งจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านและนำความรู้ความคิดจากเรื่องที่อ่านไปตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตได้มีมารยาทและมีนิสัยรักการอ่านและเห็นคุณค่าสิ่งที่อ่าน
2. มีทักษะในการคัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัดและครึ่งบรรทัด เขียนสะกดคำ แต่งประโยคและเขียนข้อความ ตลอดจนเขียนสื่อสารโดยใช้ถ้อยคำชัดเจนเหมาะสม ใช้แผนภาพโครงเรื่องและแผนภาพความคิด เพื่อพัฒนางานเขียน เขียนเรียงความ ข้อความ

จดหมายส่วนตัว กรอกแบบรายการต่าง ๆ เขียนแสดงความรู้สึกและความคิดเห็น เขียนเรื่องตามจินตนาการอย่างสร้างสรรค์ และมีมารยาทในการเขียน

3. พูดยุคแสดงความรู้ ความคิดเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู เล่าเรื่องย่อหรือสรุปจากเรื่องที่ฟังและดู ตั้งคำถาม ตอบคำถามจากเรื่องที่ฟังและดู รวมทั้งประเมินความน่าเชื่อถือจากการฟังและดู โฆษณาอย่างมีเหตุผล พูดยุคตามลำดับขั้นตอนเรื่องต่าง ๆ อย่างชัดเจน พูดยุครายงานหรือประเด็นค้นคว้าจากการฟัง การดู การสนทนา และพูดยุคโน้มน้าวได้อย่างมีเหตุผล รวมทั้งมีมารยาทในการดูและพูด

4. สะกดคำและเข้าใจความหมายของคำ สำนวน คำพังเพยและสุภาษิต รู้และเข้าใจชนิดและหน้าที่ของคำในประโยค ชนิดของประโยค และคำภาษาต่างประเทศในภาษาไทย ใช้คำราชาศัพท์และคำสุภาพได้อย่างเหมาะสม แต่งประโยค แต่งบทหรือยกทรงประเภทกลอนสี่กลอนสุภาพ และกาพย์ยานี 11

5. เข้าใจและเห็นคุณค่าวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน เล่านิทานพื้นบ้าน ร้องเพลงพื้นบ้านของท้องถิ่น นำข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง และท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนดได้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 39 - 40)

สรุปได้ว่า เมื่อนักเรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะต้องมีคุณภาพตามที่หลักสูตรกำหนด โดยจะต้องมีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะในการฟัง พูดยุค อ่าน และเขียนและเรื่องราวเกี่ยวกับวรรณคดีและวรรณกรรม

4. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดยุคแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท.4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย

การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท.5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและ

วรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง (กระทรวงศึกษาธิการ.

ม.ป.ป. : 2 - 3)

สรุปได้ว่า สาระการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมีทั้งหมด 5 สาระ ประกอบด้วย สาระการอ่าน สาระการเขียน สาระการฟัง การดู และการพูด สาระหลักการใช้ภาษาไทย และสาระวรรณคดีและวรรณกรรม

5. ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

ผู้วิจัยได้แสดงแบบตารางตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง ดังตารางที่ 1

(กระทรวงศึกษาธิการ. ม.ป.ป. : 7 - 16)

ตารางที่ 1 แสดงตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป.1	1. บอกและเขียนพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และเลขไทย 2. เขียนสะกดคำและบอกความหมายของคำ 3. เรียบเรียงคำเป็นประโยคง่าย ๆ 4. ต่อกำล้องของง่าย ๆ	<ul style="list-style-type: none"> ● พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ ● เลขไทย ● การสะกดคำ การแจกลูก และการอ่านเป็นคำ ● มาตราตัวสะกดที่ตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตรา ● การผันคำ ● ความหมายของคำ ● การแต่งประโยค ● คำคล้องจอง

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป.2	1. บอกและเขียนพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และเลขไทย 2. เขียนสะกดคำ และบอกความหมาย ของคำ 3. เรียบเรียงคำเป็นประโยคได้ ตรงตามเจตนาของการสื่อสาร 4. บอกลักษณะคำคล้องจอง 5. เลือกใช้ภาษาไทยมาตรฐานและ ภาษาถิ่นได้เหมาะสมกับกาลเทศะ	<ul style="list-style-type: none"> ● พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ ● การสะกดคำ การแจกลูก และการอ่าน เป็นคำ ● มาตรฐานตัวสะกดที่ตรงตามมาตรฐานและไม่ตรง ตามมาตรฐาน ● การผันอักษรกลาง อักษรสูงและอักษรต่ำ ● คำที่มีตัวการันต์ ● คำที่มีตัวพยัญชนะควบกล้ำ ● คำที่มีอักษรนำ ● คำที่มีความหมายตรงข้ามกัน ● ความหมายของคำ ● การแต่งประโยค ● การเรียบเรียงประโยคเป็นข้อความสั้น ๆ ● คำคล้องจอง ● ภาษาไทยมาตรฐาน ● ภาษาถิ่น
ป.3	1. เขียนสะกดคำและบอกความหมาย ของคำ	<ul style="list-style-type: none"> ● การสะกดคำ การแจกลูก และการอ่าน เป็นคำ ● มาตรฐานตัวสะกดที่ตรงตามมาตรฐานและ ไม่ตรงตามมาตรฐาน ● การผันอักษรกลาง อักษรสูง และอักษรต่ำ ● คำที่มีพยัญชนะควบกล้ำ ● คำที่มีอักษรนำ ● คำที่ประวิสรรชนีย์และคำที่ไม่ ประวิสรรชนีย์ ● คำที่มี ฤ ฤา

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	2. ระบุชนิดและหน้าที่ของคำในประโยค 3. ใช้พจนานุกรมค้นหาคำหมายของคำ 4. แต่งประโยคง่าย ๆ 5. แต่งคำคล้องจองและคำขวัญ 6. เลือกใช้ภาษาไทยมาตรฐานและภาษาถิ่นได้เหมาะสมกับกาลเทศะ	<ul style="list-style-type: none"> ● คำที่ใช้ บัน บรร ● คำที่ใช้ รร ● คำที่มีตัวการ์นต์ ● ความหมายของคำ ● ชนิดของคำ ได้แก่ <ul style="list-style-type: none"> - คำนาม - คำสรรพนาม - คำกริยา ● การใช้พจนานุกรม ● การแต่งประโยคเพื่อการสื่อสาร ได้แก่ <ul style="list-style-type: none"> - ประโยคบอกเล่า - ประโยคปฏิเสธ - ประโยคคำถาม - ประโยคขอร้อง - ประโยคคำสั่ง ● คำคล้องจอง ● คำขวัญ ● ภาษาไทยมาตรฐาน ● ภาษาถิ่น
ป.3	7. ร้องเพลงพื้นบ้าน 8. เล่นนิทานพื้นบ้าน	<ul style="list-style-type: none"> ● เพลงพื้นบ้าน ● นิทานพื้นบ้าน
ป.4	1. สะกดคำและบอกความหมายของคำในบริบทต่าง ๆ	<ul style="list-style-type: none"> ● คำในแม่ ก กา ● มาตราตัวสะกด ● การผันอักษร ● คำเป็นคำตาย ● คำพ้อง

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป.6	7. ใช้สำนวนได้ถูกต้อง	<ul style="list-style-type: none"> ● สำนวนที่เป็นคำพังเพยและสุภาษิต
	8. แต่งเรื่องจากแนวคิดนิทานท้องถิ่น	<ul style="list-style-type: none"> ● นิทานท้องถิ่น
	9. แต่งเรื่องจากปริศนาคำทาย	<ul style="list-style-type: none"> ● ปริศนาคำทาย
	10. ใช้สำนวนภายิต (ผญา) ได้ถูกต้อง	<ul style="list-style-type: none"> ● ผญา
	1. วิเคราะห์ชนิดและหน้าที่ของคำในประโยค	<ul style="list-style-type: none"> ● ชนิดของคำ <ul style="list-style-type: none"> - คำนาม - คำสรรพนาม - คำกริยา - คำวิเศษณ์ - คำบุพบท - คำเชื่อม - คำอุทาน
	2. ใช้คำได้เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล	<ul style="list-style-type: none"> ● คำราชาศัพท์ ● ระดับภาษา ● ภาษาถิ่น
3. รวบรวมและบอกความหมายของคำภาษาต่างประเทศที่ใช้ในภาษาไทย	<ul style="list-style-type: none"> ● คำที่มาจากภาษาต่างประเทศ 	
4. ระบุลักษณะของประโยค	<ul style="list-style-type: none"> ● กลุ่มคำหรือวลี ● ประโยคสามัญ ● ประโยครวม ● ประโยคซ้อน 	
5. แต่งบทร้อยกรอง	<ul style="list-style-type: none"> ● กลอนสุภาพ 	
6. วิเคราะห์และเปรียบเทียบสำนวนที่เป็นคำพังเพย และสุภาษิต	<ul style="list-style-type: none"> ● สำนวนที่เป็นคำพังเพย และสุภาษิต 	

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	7. สืบค้นและรวบรวมตำนานและนิทานพื้นบ้าน	● ตำนานนิทานพื้นบ้าน
	8. อนุรักษ์และสืบทอดวรรณกรรมท้องถิ่น	● ตำนานนิทานพื้นบ้าน
	9. นำคำในวรรณกรรมท้องถิ่นมาแต่งคำคล้องจอง	● ตำนานนิทานพื้นบ้าน

จากตารางที่ 1 สรุปได้ว่า ในการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในแต่ละระดับชั้นจะมีตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลางกำหนดไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถนำไปใช้เป็นจุดประสงค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

6. กระบวนการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้สอนจะต้องศึกษาวิเคราะห์ จุดหมายของหลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทย รวมทั้งเอกสารประกอบหลักสูตรที่เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในส่วนบทบาทของผู้สอนจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากผู้บอกความรู้แก่นักเรียนเป็นผู้สนับสนุนเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายแก่นักเรียนโดยดำเนินการ ดังนี้

6.1 เลือกรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนต้องเลือกรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเหมาะสมกับนักเรียน เช่น กิจกรรมการเรียนรู้แบบทดลอง แบบโครงงาน แบบศูนย์การเรียนรู้ แบบสืบสวนสอบสวน แบบอภิปรายแบบสำรวจ แบบร่วมมือ เป็นต้น

6.2 คิดค้นเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนสามารถคิดค้นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบอื่น ๆ และนำมาใช้ให้เหมาะสมกับปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความรู้ความสามารถด้านเนื้อหา ความสนใจและวัยของนักเรียน ความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น เวลา สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและชุมชน

6.3 จัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้มีหลายรูปแบบ ผู้สอนสามารถเลือกนำมาใช้หรือปรับใช้โดยคำนึงถึงสภาพและลักษณะของนักเรียนเน้นให้นักเรียนฝึกปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้อย่างมีความสุข ดังนี้

6.3.1 การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นการจัดประสบการณ์ตรงให้นักเรียนได้ปฏิบัติเหมือนกับการทำงานในชีวิตจริง ให้รู้วิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ รู้จักวิธีการวางแผน ทิศวิเคราะห์ ประเมินผลการปฏิบัติงานได้ด้วยตนเอง และฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามลักษณะของโครงงานเป็นเรื่องของการศึกษา ค้นคว้าทดลอง ตรวจสอบ สมมติฐาน โดยอาศัยการศึกษา วิเคราะห์ ใช้ทักษะกระบวนการ

6.3.2 การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์เป็นวิธีการหรือพฤติกรรมที่จะช่วยให้การดำเนินงานเป็นกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือได้ผลงาน ความรู้สึก และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ร่วมงาน ลักษณะของการสอนแบบนี้เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้นักเรียนมีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึง ยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้พฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น นักเรียนค้นหาคำตอบได้ด้วยตนเองจนสามารถนำความรู้ ความเข้าใจจากการปฏิบัติงานไปใช้ในชีวิตประจำวันและอยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุข

6.3.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดมีวิธีการหลากหลาย วิธีการหนึ่ง คือการใช้คำถาม การตั้งคำถาม โดยใช้หมวดความคิด 6 ไบ เป็นการใช้คำถามอย่างสร้างสรรค์กิจกรรมที่พัฒนาทักษะความคิดในการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้สอนจะต้องใช้คำพูดและวิธีการต่าง ๆ กระตุ้นให้นักเรียนคิดลงมือปฏิบัติ ประเมิน ปรับปรุง แก้ไข พัฒนางานของตน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เช่น กิจกรรมการอภิปราย การวิเคราะห์ การวิจารณ์ การค้นคว้า การทำโครงงาน ฯลฯ นอกจากนี้ผู้สอนยังต้องสอดแทรกคุณธรรมในกระบวนการคิดควบคู่ไปด้วย เช่น ความรับผิดชอบ ความอดทน ความเพียรพยายาม นอกจากนี้ควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนใช้ความคิดอย่างมีวิจารณญาณในการแก้ปัญหา การตัดสินใจ การวางแผนดำเนินชีวิตในอนาคต เพื่อให้อยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข

6.3.4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร โดยการจัดกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้นักเรียนมีสมรรถภาพในการใช้ภาษาทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ด้วยการจัดกิจกรรมในห้องเรียนในโรงเรียนและในชุมชน เช่น การเล่าเรื่อง การอภิปราย การวิจารณ์ การโต้เถียง การคัดลายมือ การเขียนเรียงความ การทำโครงงาน

การประกวดการอ่าน การศึกษาค้นคว้า การแข่งขันตอบคำถาม การอ่านทำนองเสนาะ

6.3.5 การพัฒนาการเรียนรู้หลักการใช้ภาษา จะทำให้นักเรียนเข้าใจธรรมชาติของภาษาและวัฒนธรรมการใช้ภาษาไทย เกิดความตระหนักว่าภาษามีความสำคัญและมีพลังกิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้หลักการทางภาษาจำเป็นต้องจัดควบคู่และสัมพันธ์กับกิจกรรมพัฒนาทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารทุกกิจกรรม

6.3.6 การพัฒนาการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมเป็นการเรียนรู้เรื่องราวที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนไทยในยุคสมัยต่าง ๆ และเป็นการปลูกฝังให้นักเรียนเกิดความซาบซึ้งในสุนทรียภาพของภาษาไทย เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตโดยปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน การจัดกิจกรรมจึงควรเน้นให้นักเรียนใช้ทักษะภาษาเพื่อเรียนรู้เนื้อหาสาระด้วยการอ่านพิจารณา วิเคราะห์ วิจารณ์ ประเมินค่าวรรณกรรมและวรรณคดีอย่างมีเหตุผลมีการนำเสนอ ความเข้าใจ ความซาบซึ้ง ข้อคิดและประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การรายงาน การจัดแสดง การสร้างสรรค์วรรณกรรมทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ฯลฯ ทั้งนี้จะเกิดผลทำให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านและการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเป็นแนวทางในการผลิตผลงานเพื่อพัฒนาตนเองและสังคม

6.3.7 การพัฒนาการเรียนรู้ภูมิปัญญาทางภาษา ช่วยให้นักเรียนเข้าใจวิถีชีวิตและศิลปะการใช้ภาษาของคนในท้องถิ่น การจัดกิจกรรมจำเป็นต้องให้นักเรียนใช้ทักษะภาษาเพื่อการเรียนรู้ เช่น การสัมภาษณ์ การรายงาน การทำโครงการ การจัดการแสดง เป็นต้น โรงเรียนและชุมชนจะต้องร่วมกันจัดกิจกรรมให้นักเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่ออนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาทางภาษา

วิธีการดังกล่าว ผู้สอนสามารถนำมาใช้ได้อย่างกว้างขวาง โดยใช้เทคนิควิธีการอย่างหลากหลายที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ คือให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนและเรียนอย่างมีความสุข ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพความพร้อมของนักเรียนและธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ที่เรียน เพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ (กรมวิชาการ. 2545 : 111 - 112)

7. การวัดและประเมินผล

การวัดผลและประเมินการเรียนรู้ด้านภาษาเป็นงานที่ยากซึ่งต้องการความเข้าใจที่ถูกต้องแท้จริงเกี่ยวกับการทำงานของภาษาและการพัฒนาทางภาษา ดังนั้นผู้ปฏิบัติหน้าที่วัดผลการเรียนรู้ด้านภาษา จำเป็นต้องเข้าใจหลักการของการเรียนรู้ภาษา เพื่อเป็นพื้นฐานการดำเนินงาน ดังนี้

7.1 ทักษะทางภาษา ฟัง พูด อ่าน เขียน ดู มีความสำคัญเท่า ๆ กัน และทักษะเหล่านี้มีความเกี่ยวเนื่องกัน และความก้าวหน้าของทักษะหนึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาการทักษะอื่น ๆ

7.2 นักเรียนต้องได้รับการพัฒนาความสามารถทางภาษา เช่นเดียวกับทักษะการคิด ทักษะทางสังคมเมื่อนักเรียนมีโอกาใช้ภาษาตามความต้องการที่แท้จริงของตนเอง และในสภาพการณ์จริงทั้งในบริบททางวิชาการในห้องเรียนและชุมชนที่กว้างออกไป

7.3 นักเรียนต้องเรียนรู้การใช้ภาษาพูด ภาษาเขียนอย่างถูกต้องด้วยการฝึกฝน มิใช่การเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางภาษาแต่อย่างเดียว การเรียนการใช้ภาษาที่ประกอบด้วยไวยากรณ์ การสะกดคำและเครื่องหมายต่าง ๆ จะค่อย ๆ เพิ่มขึ้น เมื่อนักเรียนได้พัฒนาทักษะทางภาษาของตน

7.4 นักเรียนทุกคนต้องผ่านขั้นตอนการพัฒนาทางภาษาเช่นเดียวกัน แต่จะต่างกันในเรื่องจังหวะก้าว และวิธีการเรียนรู้

7.5 ภาษาและวัฒนธรรม มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด หลักสูตรที่ให้ความสำคัญ ให้ความสำคัญ และเห็นคุณค่าของเชื้อชาติ วัฒนธรรม ภูมิหลังทางภาษา และความหลากหลายของภาษาจะช่วยให้ นักเรียนพัฒนาความรู้ลึกซึ้งเกี่ยวกับตนเองและกระตุ้นให้นักเรียนเรียนรู้

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ถูกนำมาใช้ในการประเมินโดยทั่วไป เช่น การสังเกต การตรวจงานหรือผลงาน การทดสอบความรู้ การตรวจสอบการปฏิบัติและการแสดงออก อย่างไรก็ตาม มีการนำเสนอแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยพิจารณาจากเป้าประสงค์ของการประเมินที่เฉพาะเจาะจงในรายละเอียดเพื่อข้อมูลที่ี้จะสามารถนำมาใช้ประโยชน์ต่อการปรับปรุงพัฒนากระบวนการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง ดังนี้

1. การให้ตอบแบบทดสอบ ทั้งในลักษณะที่เป็นแบบเลือกคำตอบ ได้แก่ ข้อสอบแบบเลือกตอบถูก - ผิด และข้อสอบชนิดให้ผู้สอบสร้างคำตอบ ได้แก่ เติมข้อความ ในช่องว่าง คำตอบสั้นเป็นประโยค เป็นข้อความ เป็นแผนภูมิ
2. การดูจากผลงาน เช่น เรียงความ รายงานการวิจัย บันทึกประจำวัน รายงานการทดลอง บทละคร บทร้อยกรอง แฟ้มผลงาน เป็นต้น ผลงานจะเป็นสิ่งแสดงให้เห็นการนำความรู้และทักษะไปใช้ในการปฏิบัติงานของนักเรียน
3. การปฏิบัติ โดยผู้สอนสามารถสังเกตการณ์นำทักษะและความรู้ไปใช้โดยตรงในสถานการณ์ที่ให้ปฏิบัติจริง วิธีการนี้ถูกนำไปใช้อย่างกว้างขวางในการประเมิน

การปฏิบัติที่มีระเบียบ ข้อบังคับ เช่น การร้องเพลง ดนตรี พลศึกษา การไต่สวน การกล่าวสุนทรพจน์ ละครเวที

4. **กระบวนการ** วิธีการนี้จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ กระบวนการคิดของนักเรียนมากกว่าที่จะดูผลงานหรือการปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้กระบวนการคิดที่นักเรียนใช้วิธีการที่พบว่าครูผู้สอนใช้อยู่เป็นประจำในกระบวนการเรียนการสอน คือการให้นักเรียนคิด การตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ โดยครูจะเป็นผู้สังเกตวิธีการคิดของนักเรียน วิธีการเช่นนี้เป็นกระบวนการที่จะให้ข้อมูลเพื่อการวินิจฉัย และเป็นข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเหมาะกับการประเมินพัฒนาการด้านคุณธรรม จริยธรรม และลักษณะนิสัย

จากแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการประเมินผลการเรียนรู้ดังกล่าวข้างต้น สามารถนำมาพิจารณากำหนดแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูลทักษะทางภาษาได้ โดยการสังเกตผ่านพฤติกรรมกรปฏิบัติต่าง ๆ เช่น การเล่าเรื่อง การให้คำชี้แจง การเล่าประสบการณ์ การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ การปฏิสัมพันธ์กับกลุ่ม / บุคคล หากผลการเรียนรู้ที่ต้องการจากการเรียน คือ ความรู้ ความคิดเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ของภาษา การใช้ภาษา วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการประเมินที่เหมาะสม คือ การใช้ข้อสอบ ซึ่งอาจเป็นแบบเลือกตอบ หรือให้สร้างคำตอบ (กรมวิชาการ, 2545 : 113-115)

8. แหล่งการเรียนรู้

แหล่งการเรียนรู้ที่นักเรียนสามารถค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมได้ ดังนี้

8.1 **ห้องสมุด** เป็นแหล่งการเรียนรู้และเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษาที่นักเรียนจะใช้ในการศึกษาค้นคว้าใช้ในการอ่านเพื่อเพิ่มพูนความรู้ การจัดห้องวิชาการต่าง ๆ เป็นส่วนหนึ่งของห้องสมุดหรือเป็นแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาจะทำให้นักเรียนได้ประโยชน์จากการเรียน และในปัจจุบันการใช้อินเทอร์เน็ตในการค้นคว้าหาความรู้มีความสำคัญมากขึ้น สถานศึกษาจำเป็นต้องพิจารณาจัดไว้ให้เพียงพอ และอบรมให้มีการใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

8.2 **ทรัพยากรบุคคล** เช่น ผู้ปกครอง และคนในชุมชนที่มีความรู้ความสามารถด้านภาษาและภูมิปัญญาทางภาษา ภาษาถิ่น เพลงพื้นบ้าน พิธีกรรมต่าง ๆ ครูภาษาไทยควรจัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งสามารถเชิญมาให้ความรู้ในโรงเรียน

8.3 สื่อการเรียนการสอน เป็นสื่อกลางที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนเนื้อหา ประสบการณ์ แนวคิด ทักษะ และเจตคติระหว่างผู้สอนกับนักเรียน โดยเน้นบทบาทของนักเรียนที่เป็นผู้กระทำหรือใช้สื่อ เพื่อให้เกิดความรู้ ทักษะกระบวนการ และความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ บรรทัดฐานของการเรียนรู้ สื่อการเรียนจำแนกตามลักษณะของสื่อที่ใช้มี 5 ประเภท คือ

8.3.1 สื่อสิ่งพิมพ์ เป็นสื่อที่ใช้ระบบการพิมพ์ เช่น หนังสือเรียน คู่มือ หนังสือเสริมประสบการณ์ ฯลฯ

8.3.2 สื่อวัสดุอุปกรณ์ เป็นสื่อสิ่งของต่าง ๆ เช่น ของจริง หุ่นจำลอง แผนภูมิ แผนที่ ตาราง สถิติ กราฟ ฯลฯ

8.3.3 สื่อโสตทัศนอุปกรณ์ เป็นสื่อที่นำเสนอด้วยเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น ภาพเลื่อน (Slide) แถบเสียง แถบบันทึกภาพ สื่อประเภทอื่น ๆ อาทิ สื่อมัลติมีเดีย ฐานข้อมูล คอมพิวเตอร์ ฯลฯ

8.3.4 สื่อกิจกรรม เป็นสื่อประเภทวิธีการที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติ ฝึกทักษะ ซึ่งต้องใช้กระบวนการคิด การปฏิบัติ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้ของนักเรียน เช่น เกม เพลง บทบาทสมมติ แบบทดสอบ แผนการสอน ใบความรู้ ใบงาน ฯลฯ

8.3.5 สื่อบริบท เป็นสื่อที่ส่งเสริมการเรียนการสอน ได้แก่ สภาพแวดล้อมและสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ แหล่งวิทยบริการหรือแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ บุคคล ห้องสมุด ชุมชน สังคม วัฒนธรรม เครือข่ายคอมพิวเตอร์ ฯลฯ (กรมวิชาการ. 2545 : 116 - 117)

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สรุปได้ว่าหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยระดับประถมศึกษา มุ่งพัฒนาให้นักเรียนเกิดทักษะด้านเกี่ยวกับหลักการใช้ภาษา ดังนี้ คือ สามารถอ่านและ เขียนคำที่มีวงคำศัพท์ยากยิ่งขึ้น ทั้งคำจากสื่อมวลชนและคำที่มาจากกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ถูกต้องคล่องแคล่วและแม่นยำ หลักการใช้ประโยค คำและกลุ่มคำและหน้าที่เรียบเรียงประโยค ใช้คำที่มีความหมายโดยตรงและโดยนัยในการสื่อสาร การใช้คำราชาศัพท์ทั้งค่านาม สรรพนามและกริยาราชศัพท์ที่ใช้กับพระมหากษัตริย์ พระราชวงศ์ พระสงฆ์ และคำสุภาพทั้งการพูดและการเขียน ลักษณะคำไทยและคำต่างประเทศที่ใช้ในภาษาไทย การแต่งคำคล้องจองและคำประพันธ์ การใช้ทักษะทางภาษาเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ เสริมสร้างลักษณะนิสัย บุคลิกภาพ

การดำรงชีวิต การอยู่ร่วมกันในสังคม ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารพัฒนาความรู้ ใช้พจนานุกรม ในการอ่านเขียน ค้นหาความหมายของคำ ใช้ภาษาพูดและเขียนเหมาะกับบุคคล โอกาสและ สถานการณ์ สอดคล้องกับวัฒนธรรมและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เข้าใจภาษาของกลุ่มบุคคล ในสังคมในชุมชน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลัง ของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกใน ความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อ การศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

2. หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

- 2.1 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและ มาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
- 2.2 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับ การศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ
- 2.3 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
- 2.4 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้
- 2.5 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 2.6 เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และ

ประสบการณ์

3. จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมาย เพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้

3.1 มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.2 มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต

3.3 มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

3.4 มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

3.5 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 4 - 5)

4. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 5 ประการ ดังนี้

4.1 ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผล และความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

4.2 ความสามารถในการคิดเป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิด อย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคม

ได้อย่างเหมาะสม

4.3 ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและ ข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์ และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มี ประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4.4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำ กระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง การทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่าง บุคคล การจัดการปัญหา และความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับ การเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

4.5 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้ เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 6 - 7)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอัน พึงประสงค์เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทย และพลโลก ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้ สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

5. มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

1. ภาษาไทย
2. คณิตศาสตร์
3. วิทยาศาสตร์
4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
5. สุขศึกษาและพลศึกษา
6. ศิลปะ
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
8. ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ปฏิบัติได้ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้มาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่าต้องการอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา โดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 7 - 8)

6. ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจง และมีความเป็นรูปธรรม นำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

1. ตัวชี้วัดชั้นปี เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละชั้นปีในระดับการศึกษาภาคบังคับ (ประถมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 3)

2. ตัวชี้วัดช่วงชั้น เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6)

7. โครงสร้างเวลาเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดโครงสร้างเวลาเรียน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดง โครงสร้างเวลาเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

กลุ่มสาระการเรียนรู้/ กิจกรรม	เวลาเรียน					
	ป. 1	ป. 2	ป. 3	ป. 4	ป. 5	ป. 6
● กลุ่มสาระการเรียนรู้						
ภาษาไทย	200	200	200	160	160	160
คณิตศาสตร์	200	200	200	160	160	160
วิทยาศาสตร์	80	80	80	80	80	80
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	120	120	120	120	120	120
- ประวัติศาสตร์	40	40	40	40	40	40
- สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	80	80	80	80	80	80
สุขศึกษาและพลศึกษา	80	80	80	80	80	80
ศิลปะ	80	80	80	80	80	80
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	40	40	40	80	80	80
ภาษาต่างประเทศ	40	40	40	80	80	80
รวมเวลาเรียน (พื้นฐาน)	840	840	840	840	840	840
● กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	120	120	120	120	120	120
● รายวิชา / กิจกรรมที่สถานศึกษาจัดเพิ่มเติม ตามความพร้อมและจุดเน้น	ปีละไม่เกิน 40 ชั่วโมง					
รวมเวลาเรียนทั้งหมด	ไม่เกิน 1,000 ชั่วโมง / ปี					

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สรุปได้ว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นความเป็นเอกภาพของชาติที่มุ่งพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพยึดหลักการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์มุ่งหวังให้นักเรียนเป็นพลเมืองดีของโลก

สาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับคำและหน้าที่ของคำ ดังต่อไปนี้

1. การจำแนกชนิดของคำ

ตามแนวคิดของทฤษฎีดั้งเดิม พระยาอุปกิตศิลปสาร (2539 : 10 - 11) ได้อธิบายไว้ในหนังสือหลักภาษาไทยตอนวิจิตรคำ หมายความว่า เสียงที่พูดออกมาได้ ความอย่างหนึ่งตามความต้องการของผู้พูดจะเป็นที่พยางค์ก็ตาม เรียกว่า คำหนึ่ง บางคำก็มีพยางค์เดียว บางคำก็มีหลายพยางค์ โดยจำแนกคำออกเป็น 7 ชนิด ตามความหมายของคำ และหน้าที่ของคำ ดังนี้

1.1 คำนาม หมายถึง คำที่ใช้บอกหรือเรียกชื่อ สัตว์ คน สิ่งของ คือบอกสิ่งที่เป็นนามธรรมนั่นเอง และคำที่ไม่มีรูปหรือนามธรรม เช่น เวลา อายุ ฤดู ฝัน ปีศาจ วิญญาณ ฯลฯ คำนามแบ่งออกเป็น 5 ชนิด ดังนี้

1.1.1 सामान्यนาม คือ คำนามที่เป็นชื่อทั่วไป เช่น คน บ้าน เมือง ใจ ลม โรงเรียน ตลาด ฯลฯ

1.1.2 วิสามานยนาม คือ คำนามที่เป็นชื่อเรียกเฉพาะสำหรับคน สัตว์ สิ่งของ เช่น พระยาอุปกิตศิลปสาร สมศรี กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ฯลฯ

1.1.3 ลักษณะนาม คือ นามที่บอกลักษณะของ सामान्यนาม เช่น โรงเรียน 1 โรงเรียน ม้า 3 ตัว พระพุทธรูป 1 องค์ แบ่งลักษณะนามออกเป็น

- 1) ลักษณะนามบอกชนิด เช่น องค์ รูป เชือก
- 2) ลักษณะนามบอกหมวดหมู่ เช่น กอง พวก หมู่ เหล่า คณะ

- 3) ลักษณะนามบอกสถานะ เช่น วง แผ่น ผืน
- 4) ลักษณะนามบอกจำนวน เช่น คู่ ช้าง กู๊ มัด โหล
- 5) ลักษณะนามบอกอาการ เช่น จีบ มวน กำ
- 6) ลักษณะนามซ้ำชื่อ เช่น วัด บ้าน ประเทศ เมือง

1.1.4 สมุหนาม คือ คำนามที่ทำหน้าที่แสดงหมวดหมู่ของ सामानยนาม และวิ सामานยนาม เช่น ผู่ง โขง คณะ พวก รัฐบาล กอง

1.1.5 อาการนาม คือ คำนามซึ่งเกิดจากคำกริยาหรือคำวิเศษณ์ที่มีคำกริยาหรือความนำหน้า คำนามชนิดนี้มีลักษณะติดกับคำนามชนิดอื่น คือ ใช้คำประสมทั้งสิ้น เช่น การขึ้น การเดิน การนั่ง การนอน ความคิด ความนึก ความรู้ ความดี ความชั่ว

สรุปได้ว่า คำนามมีทั้งหมด 5 ชนิด คือ सामานยนาม วิ सामานยนาม ลักษณะนาม สมุหนาม และอาการนาม

1.2 คำสรรพนาม หมายถึง คำที่ใช้แทนนามแบ่งออกเป็น 4 ชนิด ได้แก่

1.2.1 บุรุษสรรพนาม คือ คำสรรพนามที่ใช้แทนชื่อในการพูดจากัน เช่น ดิฉัน ผม กระผม ข้าพเจ้า

1.2.2 ประพันธสรรพนาม คือ คำสรรพนามที่ใช้ติดต่อกับคำนามที่อยู่ข้างหน้า เช่น ที่ ซึ่ง อัน ดัง ผู้ที่ ผู้ซึ่ง

1.2.3 วิภาคสรรพนาม คือ คำสรรพนามที่ใช้แทนข้างหน้า เพื่อบังแก นามนั้นออกเป็นส่วน ๆ เช่น ต่าง บ้าง กัน

1.2.4 นิยมสรรพนาม คือ คำสรรพนามที่ใช้แทนนาม เพื่อให้รู้กำหนด แน่นอน เช่น นี่ นั่น โน่น

1.2.5 อนิยมสรรพนาม คือ คำสรรพนามที่ใช้แทนนามที่ไม่กำหนด แน่นอนลงไป เช่น ใคร อะไร ที่ไหน ไหน ไต ๆ อื่น ๆ ซึ่งมีใช้คำนาม

1.2.6 ปฤจฉาสรรพนาม คือ คำสรรพนามที่ใช้เป็นคำถาม เช่น ใคร อะไร ไหน ผู้ใด

สรุปได้ว่า คำสรรพนามมีทั้งหมด 6 ชนิด ประกอบด้วย บุรุษสรรพนาม ประพันธสรรพนาม วิภาคสรรพนาม นิยมสรรพนาม อนิยมสรรพนาม และปฤจฉาสรรพนาม

1.3 คำกริยา หมายถึง คำที่แสดงอาการของนามหรือสรรพนาม เช่น ทหารยิงปืน แม่หุงข้าว นกบิน คนนั่ง จำแนกเป็น 4 ชนิด คือ

1.3.1 อกรรมกริยา คือ กริยาที่มีใจความครบสมบูรณ์ไม่ต้องมีกรรมมารับ ก็ไ้ใจความสมบูรณ์ เช่น คนเดิน นกบิน ฯลฯ

1.3.2 สกรรมกริยา คือ กริยาที่จะต้องมีกรรมมารับการกระทำ จึงจะได้ใจความสมบูรณ์ เช่น ทหารถือปืน ขาวนาไถนา พ่อค้าขายของ

1.3.3 วิกตรรณกริยา คือ กริยาที่ไม่มีเนื้อความในตัวเองจะใช้เป็นกริยา ของประธานตามลำพังตัวเองก็ไม่ได้ ต้องอาศัยคำนาม คำสรรพนามหรือคำวิเศษณ์มาขยาย ถึงจะได้ความ เช่น นายแดงเป็นครู ลูกเท่าพ่อ แมวคล้ายเสือ

1.3.4 กริยานุเคราะห์ คือ กริยาที่ช่วยให้กริยาอื่นไ้ใจความสมบูรณ์ เช่น เขากำลังทำงาน เขาได้ทำงาน เขาจะทำงาน นักโทษถูกผู้คุมจับ

สรุปไ้ว่า คำกริยามีทั้งหมด 4 ชนิด ประกอบด้วย อกรรมกริยา สกรรมกริยา วิกตรรณกริยา และกริยานุเคราะห์

1.4 คำวิเศษณ์ หมายถึง คำที่ใช้ประกอบคำอื่นให้มึเนื้อความแปลกออกไป จำแนกออกไ้เป็น 10 ชนิด คือ

1.4.1 ลักษณะวิเศษณ์ คือ คำวิเศษณ์ที่ประกอบบอกลักษณะต่าง ๆ เช่น ขาว สูง ดำ เร็ว ช้า

1.4.2 กาลวิเศษณ์ คือ คำวิเศษณ์ที่บอกเวลา เช่น เช้า สาย บ่าย เย็น เดี๋ยวนี้ออดีต ปัจจุบัน

1.4.3 สถานวิเศษณ์ คือ คำวิเศษณ์ที่บอกสถานที่ เช่น ใกล้ ไกล เหนือ ไต้ บน น้ำ บ้าน ป่า

1.4.4 ประมาณวิเศษณ์ คือ คำวิเศษณ์ที่ประกอบบอกคำนาม เช่น บอกจำนวนนับ หนึ่ง สอง สาม สี่ ฯลฯ บอกปริมาณ เช่น มาก น้อย หลาย ทั้งหลาย ทั้งปวง

1.4.5 นิยมวิเศษณ์ คือ คำวิเศษณ์ที่บอกกำหนดแน่นอน เช่น นี้นั้น โฉน เอง ดอก แน่นอน

1.4.6 อนิยมวิเศษณ์ คือ คำวิเศษณ์ที่แสดงความไม่กำหนดแน่นอน เช่น อื่น ไค อะไร ไฉน

1.4.7 ปฤจณาวิเศษณ์ คือ คำวิเศษณ์ที่แสดงความสงสัย หรือใช้ในคำถาม เช่น ไค อะไร ไหน ทำไไม

1.4.8 ประติชญาวิเศษณ์ คือ คำวิเศษณ์ที่ใช้ในการขานเรียก เช่น จ้า คว้า
ขอรับ เจ้าขา

1.4.9 ประติเชษฐวิเศษณ์ คือ คำวิเศษณ์ที่บอกความปฏิเสธ หรือการไม่
ยอมรับ เช่น ไม่ มิใช่ ไม่ใช่ บ บ่ บมิ บ่ได้

1.4.10 ประพันธวิเศษณ์ คือ คำวิเศษณ์ที่อยู่กับคำวิเศษณ์ หรือคำกริยา
ที่อยู่ข้างหน้า เช่น ที่ ซึ่ง อัน เพราะเหตุว่า

สรุปได้ว่า คำวิเศษณ์มีทั้งหมด 10 ชนิด ประกอบด้วย ลักษณะวิเศษณ์
กาลวิเศษณ์ สถานวิเศษณ์ ปริมาณวิเศษณ์ นิยมวิเศษณ์ อนิยมวิเศษณ์ ปฤจฉาวิเศษณ์
ประติชญาวิเศษณ์ ประติเชษฐวิเศษณ์ และประพันธวิเศษณ์

1.5 คำบุพพท หมายถึง คำที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างนามกับนาม
นามกับสรรพนาม หรือนามกับกริยา เช่น ฉันทชอบนาฬิกาของนายแดง โต๊ะในห้องเรียน
มีสี่ลืบตัว เขาเห็นแก่หน้ากัน มือของเธอสวยมาก

คำบุพพทแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

1. บุพพทที่ไม่เชื่อมกับคำอื่น เช่น ดูกร ข้าแต่ ดูรา
2. บุพพทที่เชื่อมกับคำอื่น เช่น ซึ่ง แก่ แห่ง ของ ด้วย โดยแบ่ง
แยกย่อยออกเป็นดังนี้

- 2.1 บุพพทนำหน้ากรรม คือ ซึ่ง แก่
- 2.2 บุพพททำหน้าที่เป็นเจ้าของ คือ แห่ง ของ
- 2.3 บุพพทนำหน้าบอกลักษณะนาม คือ ด้วย กับ แก่ แด่
- 2.4 บุพพทบอกเวลา คือ เมื่อ ตั้งแต่ จน สำหรับ ใน
- 2.5 บุพพทนำหน้าบอกสถานที่ คือ บน ใต้ ใกล้
- 2.6 บุพพทนำหน้าบอกประมาณ คือ ล้น ทั้ง ตลอด

สรุปได้ว่า คำบุพพทมีทั้งหมด 2 ประเภท คือ บุพพทที่ไม่เชื่อมกับคำอื่น
และบุพพทที่เชื่อมกับคำอื่น

1.6 คำสันธาน หมายถึง คำที่ทำหน้าที่เชื่อมคำกับคำ ประโยคกับประโยค
ข้อความกับข้อความ หรือเชื่อมความให้สละสลวยแบ่งออกเป็น 7 ชนิด คือ

- 1.6.1 เชื่อมความคล้ายตามกัน เช่น ก็...จึง ครั้น...จึง
- 1.6.2 เชื่อมความที่แย้งกัน เช่น แต่...แต่ว่า ถึง...จึง
- 1.6.3 เชื่อมความต่างตอนกัน เช่น ฝ่าย ส่วน อนึ่ง

1.6.4 เชื่อมความที่เป็นเหตุเป็นผลต่อกัน เช่น จิง ฉะนั้น...จึง

1.6.5 เชื่อมความที่เลือกเอา เช่น หรือ มิฉะนั้น ไม่...ก็

1.6.6 เชื่อมความที่แบ่งรับรอง เช่น ถ้า...และ ถ้า...ก็

1.6.7 เชื่อมความเพื่อให้สละสลวย เช่น ทำไม กับ ก็

สรุปได้ว่า คำสันธานมีทั้งหมด 7 ชนิด ประกอบด้วย สันธานเชื่อมความคล้ายตามกัน สันธานเชื่อมความที่แย้งกัน สันธานเชื่อมความต่างตอนกัน สันธานเชื่อมความที่เป็นเหตุเป็นผลต่อกัน สันธานเชื่อมความที่เลือกเอา สันธานเชื่อมความที่แบ่งรับรอง และสันธานเชื่อมความเพื่อให้สละสลวย

1.7 คำอุทาน หมายถึง คำที่แสดงถึงเสียงที่เปล่งออกมาในเวลาดีใจ เสียใจ ตกใจ ประหลาดใจ เป็นต้น หรือเป็นคำที่ใช้ต่อถ้อยเสริมบทให้บริบูรณ์ยิ่งขึ้น คำอุทานแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

1.7.1 อุทานบอกอาการ สำหรับ

1) ใช้แสดงความรู้สึกต่าง ๆ ในการพูด เช่น คำ อี! อีๆ! อีชะ! โธ่! บ๊ะ! วะ! วา! หือหือ! หม่ม! แหมม!

2) ใช้เป็นคำขึ้นต้นประโยคในคำประพันธ์ เพื่อแสดงความรำพึงรำพัน วิงวอน หรือ ปล่อยโยน เป็นต้น ได้ อ้า โอ้ โอ้ว

1.7.2 อุทานเสริมบท คือ คำอุทานที่ใช้เป็นคำสร้อยหรือคำเสริมบทต่าง ๆ เพื่อให้มีคำครบถ้วนตามที่ต้องการ หรือให้มีความกระชับ หรือให้สละสลวยขึ้นมี 3 ชนิด คือ

1) อุทานเสริมบทที่ใช้เป็นคำสร้อย คือ อุทานที่ใช้เป็นคำสร้อยของโคลงและร่าย หรือใช้เป็นคำลงท้ายในบทประพันธ์ แสดงว่าจบข้อความสมบูรณ์แล้ว เช่น ฮา เฮย แเฮ แล นา รา เอย ฯลฯ

2) อุทานเสริมบทที่ใช้เป็นคำแทรก คือ อุทานที่ใช้แทรกลงในระหว่างคำหรือข้อความ เช่น เวียนลมสิเวียนไป ความสุขซิกกลับเศร้าศรีหมอง ถูกจงหมั่นเรียนนะลูกนะ เด็กเอ๋ยทำไมจึงร้อง ลักว้อะไรมีชา 4 ขา มาเถิดนาแม่มา สิงสาราสัตว์ ถูกเจ้าเหล่าใคร หนังสือหน้าหงา ฯลฯ

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับคำและหน้าที่ของคำทั้ง 7 ชนิด สรุปได้ว่าคำแต่ละชนิดนั้นล้วนมีคุณลักษณะเฉพาะที่จะต้องศึกษาให้เข้าใจเพื่อให้สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างถูกต้อง ซึ่งผู้วิจัยเห็นความสำคัญดังกล่าวจึงได้สร้างนวัตกรรมประเภทบทเรียนสำเร็จรูปขึ้นมาเพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน

สื่อประสม

สื่อการเรียนการสอนเป็นหัวใจสำคัญของการสอนให้มีประสิทธิภาพ ไม่มีครูคนใดสอนได้ดีโดยไม่ใช้สื่อการสอน และสื่อการสอนดังกล่าวต้องมีลักษณะเหมาะสมกับวัย ระดับชั้น เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และธรรมชาติของวิชานั้น ๆ ด้วยภารกิจสำคัญของครูจึงต้องทำความเข้าใจ จัดทำ จัดหาสื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพ และหลากหลาย ได้แก่ ชุดสื่อประสม หรือเรียกสั้น ๆ ว่าสื่อประสม ซึ่งผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับชุดสื่อประสม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ความหมายของสื่อประสม

ในอดีตที่ผ่านมามีการสอนของครูใช้การบรรยายเป็นหลัก โดยยึดเอาแบบเรียนเป็นคู่มือ ต่อมาได้ประดิษฐ์วัสดุทัศนูปกรณ์ขึ้นมาใช้ ครูจึงได้ใช้เทคโนโลยี หรือสื่อการสอนประกอบการสอนอย่างหลากหลายและเป็นที่มาของ “สื่อประสม” เกี่ยวกับเรื่องนี้ได้มีการศึกษาได้ให้ความหมายหลายทัศนะ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531 : 13 - 17) ได้ให้ความหมายของชุดสื่อประสมว่า

ชุดสื่อประสมหรือชุดการสอน หมายถึง การนำสื่อการเรียนการสอนหลายชนิดมาสัมพันธ์และส่งเสริมซึ่งกันและกันเพื่อนำไปใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียน

ชุดสื่อประสมโดยทั่วไป จะมีลักษณะเป็นชุดบรรจุอยู่ในกล่องหรือซอง ภายในกล่องหรือซองจะมีส่วนประกอบของเอกสารและสื่อการสอน เช่น คู่มือการใช้ชุดสื่อประสม บัตรงาน รูปภาพ แถบบันทึกเสียง ฯลฯ บรรจุอยู่เพื่อให้ผู้ใช้สามารถนำไปใช้ได้ทันที

จรรยา เหนียนเฉลย (2535 : 113) กล่าวว่า สื่อประสม หมายถึงการนำสื่อการเรียนการสอนหลายอย่างหรือมากกว่า 2 ชนิดขึ้นไปมาสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องในเวลาเดียวกัน และมีคุณค่าที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน สื่อการสอนอย่างหนึ่งอาจใช้เพื่อสร้างความสนใจในขณะที่อีกอย่างหนึ่งใช้เพื่ออธิบายข้อเท็จจริงของเนื้อหา และอีกชนิดอาจใช้เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งและใช้สื่อประสมจะช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์จากประสาทสัมผัสที่ผสมผสานกัน ได้ค้นพบวิธีการที่จะเรียนในสิ่งที่ต้องการได้ด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น

อชิพร ศรียมก (2538 : 914) กล่าวถึง สื่อประสมว่า คือการใช้สื่อการสอนตั้งแต่ 2 ชนิดขึ้นไป เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอน ประกอบกับผลการวิจัย

มากมาย ทำให้แน่ใจว่าสื่อประสมที่มีคุณภาพจะให้ผลในการสอนมากกว่าสื่อเดี่ยวหรือสื่อชนิดเดียว ทั้งด้านความรู้ความเข้าใจ การจดจำ สื่อประสมมีตั้งแต่ทำง่าย ราคาถูก เช่น การเล่านิทานประกอบรูปภาพ สื่อประสมที่มีราคาแพงและมีอุปกรณ์สลับซับซ้อน เช่น เครื่องสไลด์ - เทป อุปกรณ์ประเภท โสต -ทัศน สื่อประสมที่มีประสิทธิภาพมาก คือ ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้

กิดานันท์ มลิทอง (2540 : 255) ได้ให้ความหมายประเภทสื่อประสมว่า สื่อประสม หมายถึงการนำสื่อหลาย ๆ ประเภทมาใช้ร่วมกันทั้งวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในการเรียนการสอน โดยการใช้สื่อแต่ละอย่างตามลำดับขั้นตอนของเนื้อหา ปัจจุบันมีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ร่วมด้วยเพื่อการผลิตหรือการควบคุมการทำงานของอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการเสนอข้อมูล ทั้งตัวอักษร ภาพกราฟิก ภาพถ่าย ภาพเคลื่อนไหวแบบวิดิทัศน์และเสียง ลักษณะการใช้งานของสื่อดังกล่าวนี้ ในภาษาอังกฤษเรียกว่า "Multimedia" ซึ่งถ้าแปลตรงตัวแล้วควรแปลว่า "สื่อหลายแบบ" ในขณะที่นักวิชาการไทยเรียกการใช้สื่อในลักษณะนี้ว่า "สื่อประสม" ถ้าจะกล่าวถึงคำสื่อประสมนี้เป็นคำที่แปลมาจากภาษาอังกฤษก็อาจจะไม่ถูกต้องทีเดียวนัก ทั้งนี้เพราะถ้าใช้คำว่า สื่อประสมแล้ว ควรจะมาจากคำภาษาอังกฤษว่า "Mixed Media" มากกว่า อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสื่อประสมเป็นคำที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในหมู่นักวิชาการไทยและบุคคลทั่วไปแล้ว ราชบัณฑิตยสถานจึงได้บัญญัติคำศัพท์ "Multimedia" เป็นศัพท์บัญญัติว่า 1) สื่อประสม 2) สื่อหลายแบบ

กรมวิชาการ (2544 : 144) ระบุถึงสื่อการเรียนการสอนในแง่มุมของแหล่งการเรียนรู้ว่า หมายถึง "แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ แหล่งความรู้ทางวิชาการและประสบการณ์ที่สนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่เรียน ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้และใฝ่รู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่องจากแหล่งต่างๆ"

จากข้อมูลดังกล่าว สรุปได้ว่าสื่อคือหัวใจของการเรียนการสอนและเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ไม่มีใครคนใดสอนได้ดีโดยไม่ใช้สื่อประกอบ สื่อจึงเป็นเครื่องมือช่วยครูทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ จินตนาการ แทนการพูดการบรรยายและการใช้หนังสือแบบเรียนเพียงอย่างเดียว ปัจจุบัน โสตทัศนวัสดุมีส่วนร่วมอย่างสำคัญต่อกระบวนการเรียนการสอน ที่ทำให้การศึกษาได้ผลดีมากขึ้น นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ทำให้การเรียนการสอนมีลักษณะที่เป็นวิทยาศาสตร์ยิ่งขึ้น ครูจึงมีบทบาทและหน้าที่สำคัญที่จะต้องพัฒนาสื่อการเรียนการสอน โดยใช้สื่อที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา

ความสนใจและความต้องการของผู้เรียนรวมทั้งความต้องการของท้องถิ่น ผู้ศึกษาค้นคว้าจึงใช้สื่อมวลชนเป็นส่วนหนึ่งของแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เหมาะสมกับวัย และระดับชั้นของผู้เรียน ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ แถบบันทึกเสียง วีดิโอ และวีดิทัศน์ เป็นต้น

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับชุดสื่อประสม

ไชยยศ เรื่องสุวรรณ (2526 : 199 - 200) ได้อธิบายหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับชุดสื่อประสม โดยหลักการแล้วจะต้องอยู่ในรูปแบบบูรณาการ (Integrated Curriculum) เกี่ยวกับหลักการและทฤษฎีที่ว่าตลอดจนหลักการผลิตชุดสื่อประสม ไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบุคคล ชุดสื่อประสมที่เป็นสื่อและกิจกรรมการเรียนรู้ จัดทำขึ้นเพื่อสนองความสามารถ ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญทฤษฎีที่ว่าด้วยความแตกต่างระหว่างบุคคลจึงนำมาใช้เป็นทฤษฎีพื้นฐานในการจัดทำและการใช้ชุดสื่อประสม

2. หลักการเกี่ยวกับสื่อประสม หมายถึง การใช้สื่อหลาย ๆ อย่างที่เสริมซึ่งกันและกันอย่างมีระบบ มาใช้เป็นแนวทางการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสื่อได้อย่างเหมาะสม

3. ทฤษฎีการเรียนรู้ ชุดสื่อประสม เป็นสื่อการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนอย่างแข็งขันและได้รับข้อมูลย้อนกลับอย่างฉับพลัน อีกทั้งได้รับประสบการณ์แห่งความสำเร็จจากการเสริมแรง มีการเรียนเป็นขั้น ๆ ตามความสามารถของผู้เรียน ชุดสื่อประสมจึงจัดทำขึ้นจากการเสริมแรงมีการเรียนเป็นขั้น ๆ ตามความสามารถของผู้เรียน ดังนั้นชุดสื่อประสมจึงจัดทำขึ้นมาโดยอาศัยทฤษฎีการเรียนรู้

4. หลักการวิเคราะห์ระบบ ชุดสื่อประสมจัดทำขึ้นมาโดยอาศัยวิธีวิเคราะห์ระบบมีการทดลองสอน ปรับปรุงแก้ไขจนเป็นที่เชื่อถือได้จึงนำออกใช้เพื่อเผยแพร่ กิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้ชุดสื่อประสมได้ใช้วิธีวิเคราะห์ระบบทั้งสิ้น ทั้งนี้เพื่อให้กิจกรรมการเรียนการสอนนั้นดำเนินไปได้อย่างสัมพันธ์กับทุกตอน

3. ประเภทของสื่อและการสร้างชุดการสอนแบบสื่อประสม

สื่อประสมสามารถจำแนกตามจุดมุ่งหมายได้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2531 : 32)

1. ใช้เพื่อจุดมุ่งหมายหลายอย่าง สื่อประเภทนี้มีก็อยู่ในรูปของสื่อหลายชิ้นมาอยู่รวมกันใช้สอนได้หลายเรื่อง เรียกว่า ชุดอุปกรณ์ เช่น ชุดอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ ใช้สอนสภาพความสมดุล ใช้สอนสภาพอากาศ ลม เป็นต้น

2. ใช้เพื่อจุดมุ่งหมายเฉพาะอย่าง สื่อประสมประเภทนี้จัดอยู่ในรูปสื่อหลายชนิดมารวมกันแต่สอนได้เพียงเรื่องเดียว เรียกว่า ชุดสื่อประสม เช่น สื่อประสมเรื่องอาหารหลัก 5 หมู่ จะนำไปสอนเรื่องการเจริญเติบโตของพืชไม่ได้

ชัยขงค์ พรหมวงศ์ และคณะ (2523 : 117 - 118) ได้แบ่งประเภทของชุดสื่อประสมหรือชุดการสอนออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. ชุดการสอนประกอบการบรรยาย เป็นชุดการสอนที่มุ่งช่วยขยายเนื้อหาสาระการสอนแบบบรรยายให้ชัดเจนขึ้นช่วยให้ผู้สอนพูดน้อยลง และให้สื่อการสอนทำหน้าที่แทนชุดการสอนแบบบรรยายนี้ใช้ฝึกอบรม และการสอนในระดับอุดมศึกษา ที่ยังถือว่าการสอนแบบบรรยายมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียน และชุดสื่อประสมที่ผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้นในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นแบบประเภทที่ 1 คือ ชุดสื่อประสม หรือชุดการสอนประกอบ การบรรยายซึ่งครูเป็นผู้ใช้ประกอบการสอน

2. ชุดการสอนแบบกลุ่มกิจกรรม เป็นชุดการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ประกอบกิจกรรมกลุ่ม เช่น ในการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ หรือในรูปของกลุ่มกิจกรรม

3. ชุดการสอนเอกัตภาพ หรือชุดการสอนรายบุคคล เป็นชุดการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองตามความแตกต่างระหว่างบุคคล อาจเป็นการเรียนในโรงเรียนหรือที่บ้านก็ได้ เพื่อให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ได้ตามความสามารถและส่งเสริมให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองด้วย

4. ชุดการสอนทางไกล เป็นชุดการสอนที่ผู้สอนกับผู้เรียนอยู่ต่างถิ่นต่างเวลากันมุ่งสอนให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองไม่ต้องเข้าชั้นเรียน ประกอบด้วยสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ รายการวิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และการสอนเสริมตามศูนย์บริการศึกษา เช่น ชุดการสอนทางไกล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นอกจากนี้แล้วยังมีชุดการฝึกอบรม ชุดการสอนของผู้ปกครอง ชุดการสอนทางไปรษณีย์ด้วย

กิดานันท์ มลิทอง (2540 : 84 - 85) กล่าวถึง การสร้างชุดการสอนแบบสื่อประสมว่าในการสร้างและการใช้สื่อการสอนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็สื่อชนิดใดหรือประเภทใดก็ตามครูผู้สอนสามารถใช้สื่อครั้งละเพียงอย่างเดียวยหรืออาจจะใช้สื่อร่วมกันครั้งละหลาย ๆ อย่างในรูปแบบของสื่อประสม (Multi - Media) ก็ได้ เช่น การนำโสตทัศนูปกรณ์ตั้งแต่ 2 อย่างขึ้นไปมาใช้ร่วมกันในการเรียนการสอน ปัจจุบันได้มีการผลิตชุดสื่อประสมคือผลิตขึ้นตามขั้นตอนการใช้ของระบบการสอน โดยจัดเป็น “ชุดการสอน” สำหรับให้ผู้สอนใช้สอน

แต่ละวิชาและเป็น “ชุดการเรียนรู้” ของแต่ละวิชาสำหรับผู้เรียนให้สามารถเรียนได้ด้วยตนเอง สื่อประสมแต่ละชุดจะมีลักษณะอย่างไร และประกอบด้วยสื่ออะไรบ้างนั้นขึ้นอยู่กับ จุดมุ่งหมายของบทเรียนและวัตถุประสงค์ของการใช้ โดยทั่วไปแล้วชุดสื่อประสมจะจัดให้อยู่ ในกล่องหรือแฟ้ม เพื่อเป็นชุดสื่อประสมเคลื่อนที่หรือเก็บในห้องสื่อประสม เพื่อสะดวก ในการนำไปใช้สอนได้ทันที่ซึ่งประกอบด้วยวัสดุ ดังนี้

1. คู่มือสำหรับผู้สอนในการใช้ชุดการสอน และสำหรับผู้เรียนในชุดการเรียนรู้
 2. คำสั่งเพื่อกำหนดแนวทางในการสอนหรือการเรียนรู้
 3. เนื้อหาบทเรียน จะจัดอยู่ในรูปของสไลด์ फिल्मสตริป เทปบันทึกเสียง วัสดุกราฟิก ม้วนวีดิทัศน์ หนังสือบทเรียน บทเรียนคอมพิวเตอร์ ฯลฯ
 4. กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการให้ผู้เรียนทำรายงาน กิจกรรมที่กำหนดให้หรือ ค้นคว้าต่อจากที่เรียนไปแล้วเพื่อความรู้ที่กว้างขวางขึ้น
 5. แบบทดสอบ เป็นแบบทดสอบที่เกี่ยวกับเนื้อหาบทเรียนนั้น
- เพื่อการประเมิน

กรมวิชาการ (2544 : 104 - 107) ระบุถึงการสร้างชุดการสอนแบบสื่อประสมว่า ชุดการสอนเป็นนวัตกรรมการศึกษาซึ่งช่วยเปลี่ยนแปลงและส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ ของผู้เรียนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยนำสื่อประสมมารวมกันสอนในเรื่องใด เรื่องหนึ่งให้เหมาะสมกับจุดประสงค์ของเรื่องนั้น ๆ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ชุดการสอนประกอบการบรรยาย เป็นชุดการสอนสำหรับครูที่กำหนด กิจกรรมและสื่อการสอนให้ครูได้ใช้ประกอบการสอนแบบบรรยาย มีหัวข้อเนื้อหาที่จะบรรยาย และประกอบกิจกรรมจัดไว้ตามลำดับขั้นตอน สื่อที่ใช้อาจเป็นสไลด์ ประกอบเสียงบรรยาย ในแถบเสียง แผนภูมิภาพยนตร์และกิจกรรมกลุ่ม
2. ชุดการสอนสำหรับกิจกรรมกลุ่ม มุ่งให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกันซึ่งอาจจัด กิจกรรมแบบศูนย์การเรียนรู้ อาจจัดหน่วยความรู้ประมาณ 3 - 5 เรื่อง ตามสัดส่วนการแบ่ง ประเด็นเนื้อหาแต่ละเรื่อง กิจกรรมในแต่ละศูนย์จัดในรูปแบบเป็นรายบุคคลหรือเรียนร่วมกัน เป็นกลุ่มมีสื่อการเรียนรู้ บทเรียน แบบฝึก ครอบคลุมจำนวนผู้เรียนในแต่ละศูนย์
3. ชุดการสอนรายบุคคล เป็นชุดการสอนสำหรับนักเรียน เพื่อให้เรียนรู้ ด้วยตนเอง ตามลำดับความสามารถของแต่ละบุคคล เมื่อเรียนจบแล้วจะทดสอบประเมินผล ความก้าวหน้าแล้วจึงศึกษาชุดอื่น ๆ ไปตามลำดับ ถ้ามีปัญหาผู้เรียนจะปรึกษากันได้โดยมี ผู้สอนคอยช่วยเหลือ

องค์ประกอบของชุดการสอนได้บูรณาการสื่อประสมในรูปวัสดุอุปกรณ์ และวิธีการสอนมาจัดระบบเกิดประสิทธิภาพ มีความสมบูรณ์ในเนื้อหา และเกิดความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยอย่างเหมาะสม ลักษณะของชุดการสอนจะเป็นอย่างไร ใช้สื่อประเภทใดขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้สอน

นอกจากนี้ยังได้เสนอแนะขั้นตอนการสร้างชุดการสอนแบบสื่อประสมไว้ ดังนี้
ศึกษาเนื้อหาของสาระของเรื่องที่จะสอนแล้วแบ่งเป็นหน่วยเรียนตามลำดับความรู้และธรรมชาติของเรื่องนั้นแบ่งบทเรียนหรือกำหนดหน่วยการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงเวลาและความสนใจของนักเรียน กำหนดความคิดรวบยอดและจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คำนึงถึงความสอดคล้องกับความคิดรวบยอดและเนื้อหาสาระของการเรียนรู้วิเคราะห์กิจกรรมการเรียนการสอน แล้วจัดลำดับให้เหมาะสมกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ เตรียมและสร้างสื่อประสมตามจุดประสงค์ เช่น เครื่องฉายวิดีโอ เครื่องเสียงหรือสื่ออื่น ๆ และจะต้องเขียนบอกไว้ในคู่มือ ทดลองใช้และหาประสิทธิภาพ เช่น เมื่อเรียนจบแต่ละหน่วยการเรียนรู้แล้วต้องมีการประเมินผลหลังเรียน เพื่อดูว่านักเรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่จุดประสงค์กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลนี้จะใช้วิธีใดก็ได้แต่ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ จากนั้นนำไปทดลองกับกลุ่มเล็กก่อน เพื่อตรวจสอบหาข้อบกพร่อง และแก้ไขปรับปรุงอย่างดีแล้วจึงนำไปทดลองใช้กับเด็กทั้งชั้น

กรมวิชาการ (2544 : 100) ระบุถึงประเภทของสื่อการเรียนการสอนซึ่งจำแนกตามลักษณะของสื่อประสมที่นำไปใช้มี 5 ประเภท ดังนี้

1. สื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อที่ใช้ระบบการพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์ คู่มือ หนังสือเสริมประสบการณ์ ใบความรู้ ใบงาน แผ่นพับ แผ่นภาพ แบบฝึก วารสารวิชาการ จุลสารวารสาร
2. สื่อวัสดุอุปกรณ์ เป็นสื่อสิ่งของต่างๆ เช่น ของจริง หุ่นจำลอง แผนภูมิแผนที่
3. สื่อโสตทัศนอุปกรณ์ เป็นสื่อที่นำเสนอด้วยเครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ เช่น ภาพเคลื่อนไหว แถบเคลื่อนไหว แถบบันทึกภาพ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อประสมอื่น ๆ
4. สื่อกิจกรรม เป็นสื่อประเภทวิธีการที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติฝึกทักษะซึ่งต้องใช้กระบวนการคิด การปฏิบัติ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้ของผู้เรียน เช่น เกม เพลง บทบาทสมมุติ การแสดงละคร การจัดนิทรรศการ การแสดงผลงาน ทักษะศึกษา

การทำโครงการ ฯลฯ

5. สื่อบริบท เป็นสื่อที่ส่งเสริมการเรียนการสอน ได้แก่ สภาพแวดล้อมและสภาพการณ์ต่าง ๆ เช่น ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ แหล่งวิทยบริการ หรือแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ อาทิ บุคคล ห้องสมุด ชุมชน สังคม วัฒนธรรม เครื่องอำนวยความสะดวก ฯลฯ

กรมวิชาการ (2544 : 114 - 115) ระบุถึงสื่อประเภทแหล่งเรียนรู้ว่ามี 3 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เป็นประสบการณ์ที่ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้จากสภาพจริง อาทิ อุทยานแห่งชาติ สวนพฤกษชาติ ภูเขา ทะเล แม่น้ำ ลำคลอง ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น ฝนดาวตก น้ำท่วม แผ่นดินไหว

2. แหล่งเรียนรู้ที่จัดหรือสร้างขึ้น ซึ่งมีทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ได้สะดวกและรวดเร็ว

3. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรบุคคล ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง บุคคลที่มีความสามารถและเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ เช่น ศิลปินแห่งชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ

บุปผชาติ ทักษิกรณ์ และคนอื่น ๆ (2544 : 124 - 128) กล่าวถึง การสร้างสื่อประสมหรือสื่อมัลติมีเดียเพื่อใช้เก็บเนื้อหาบทเรียน โดยเน้นความเหมาะสม ประหยัด และมีประสิทธิภาพมี 10 ประเภท คือ เก็บในลักษณะดิสเก็ต หรือแผ่นบันทึก ฮาร์ดดิสก์ หรือจานบันทึกแบบแข็ง แผ่นซีดี หรือซีดีรอม แผ่นวีซีดี ซีพิดิสก์ แจ๊สดิสก์ แถบบันทึกเสียง วิดีทัศน์ รัมป์ไดรฟ์ การ์ดความจำ และแท่งความจำ

จากข้อมูลดังกล่าว สรุปได้ว่าสื่อประสมนั้นมีหลายประเภท แบ่งตามจุดประสงค์การใช้ หรือแบ่งตามลักษณะของสื่อและลักษณะการใช้มี 5 ประเภทใหญ่ ๆ คือ สื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อมนุษย์ และสื่อเทคนิควิธีการ สื่อทุกประเภทมีความสำคัญและจำเป็นต่อการเรียนการสอนภาษาไทย โดยเฉพาะการสอนทักษะการฟัง ปัจจุบันโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคการสื่อสารไร้พรมแดน สื่อเทคโนโลยีมีบทบาทในวงการศึกษามาก เช่น สื่อในการเก็บเนื้อหา และข้อมูลประกอบการสอนฟัง และลักษณะของสื่อที่นำมาใช้สอน เช่น สื่อมวลชน นับเป็นสื่ออีกประเภทหนึ่งที่กำลังแพร่กระจายทั่วทุกหลังคาเรือน ดังนั้นครูควรเลือกสื่อให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระที่ใช้สอน และให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน เช่น สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ วิดีทัศน์ ภาพยนตร์ เครื่องเสียง แถบบันทึกเสียง ฯลฯ ใช้สอนการฟังและคิด วิจัยรณญาณ เป็นต้น สื่อประเภทนี้ให้ทั้งเสียง ภาพการเคลื่อนไหว และองค์ประกอบอื่น ๆ

เช่น ฉาก ตัวละคร บทสนทนา ซึ่งช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการและ
 วิจารณ์ญาณได้ดี หากครูรู้จักเลือกใช้ให้เหมาะสมและหลากหลายย่อมดึงดูดความสนใจ
 ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยความสนุกสนาน เพลิดเพลินตรงตาม
 เป้าหมายของหลักสูตร คือเพื่อให้ผู้เรียน เก่ง ดี มีความสุข

4. ลักษณะของชุดสื่อประสมที่ดี

ระมิด ฝ่ายอารีย์ (2521 : 5) ชุดสื่อประสมที่ดีควรประกอบด้วยสิ่งเหล่านี้คือ

1. มีความสะดวกในการใช้
2. มีการตรวจสอบและพัฒนาแล้ว
3. มีครบตามจำนวนผู้เรียน
4. เคยทดลองใช้มาแล้วหลายครั้ง
5. สามารถยืดหยุ่นได้
6. ส่งเสริมความแตกต่างระหว่างบุคคล
7. ใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย ๆ อย่างที่สัมพันธ์และสอดคล้องกับเนื้อหา
8. วัดและประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ หรือตามจุดประสงค์การเรียนรู้

5. เกณฑ์ในการพิจารณาเลือกหรือผลิตสื่อประสม

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531 : 23) ได้กล่าวถึง
 เกณฑ์ในการพิจารณาเลือกหรือผลิตสื่อประสม ดังนี้

1. สื่อที่เลือกหรือผลิตต้องตอบสนองตามจุดมุ่งหมายได้อย่างแท้จริง
2. ในการผลิตสื่อประสมต้องกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ได้ชัดเจน
 และควรเขียนเป็นจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม
3. คู่มือการใช้สื่อประสมต้องมีคำอธิบาย คำแนะนำการใช้อย่างชัดเจน
 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมได้บันทึกข้อสังเกตต่าง ๆ ได้ตอบคำถาม
 และซักถามปัญหาต่าง ๆ ที่สนใจ
4. สื่อที่เลือกจะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับเนื้อหา โดยพิจารณาจากคำถาม
 ต่อไปนี้
 - 4.1 สื่อนั้นตอบข้อสงสัยของผู้เรียนได้หรือไม่
 - 4.2 สื่อนั้นมีเทคนิคต่าง ๆ ที่เร้าความสนใจหรือไม่
 - 4.3 ถ้าสื่อนี้เป็นภาพยนตร์หรือวีดิทัศน์ การลำดับเรื่องและเทคนิค
 การตัดต่อทำดีหรือไม่ นักเรียนสามารถติดตามเนื้อหาของเรื่องได้มากน้อยเพียงใด

5. ควรเลือกใช้สื่อหลาย ๆ ประเภท ทั้งภาพและเสียง ตลอดจนสื่อที่นักเรียนมีโอกาสสัมผัสได้ด้วยมือ เพราะถ้าอวัยวะรับสัมผัสสิ่งเร้าได้หลายทางการเรียนรู้จะเพิ่มขึ้น

6. การใช้สื่อหลาย ๆ ชนิด ควรจะใช้สื่อแต่ละชนิดส่งเสริมซึ่งกันและกัน และต้องแน่ใจว่าสื่อชนิดหนึ่งจะไม่ขัดขวางการเรียนรู้จากสื่ออีกชนิดหนึ่ง

7. สื่อที่ใช้ในชุดสื่อประสมจะต้องมีคุณค่าในตัวเอง เมื่อใช้อย่างอิสระ และเมื่อใช้ร่วมกับสื่ออื่นก็จะมีคุณค่าของตัวเอง โดยเฉพาะทางอีกด้วย

8. เครื่องมือ อุปกรณ์ใช้ในชุดสื่อประสมควรเป็นอุปกรณ์ที่หาง่าย

9. สื่อในชุดสื่อประสมควรกระตุ้นให้ผู้เรียนกระทำ

10. ชุดสื่อประสมควรกระตุ้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถตัดสินใจเองว่าจะเลือกเรียนเนื้อหาใดตามความสนใจและความถนัดของตน

11. ชุดสื่อประสมควรออกแบบให้มีประสิทธิภาพในการเรียนรู้

6. ขั้นตอนการผลิตชุดสื่อประสม

ชัยขยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ (2523 : 123) ได้สรุปขั้นตอนการผลิตชุดสื่อประสมที่สำคัญไว้ 10 ขั้นตอนด้วยกันคือ

1. กำหนดหมวดหมู่ เนื้อหาและประสบการณ์อาจจะกำหนดเป็นหมวดวิชา หรือบูรณาการเป็นแบบสหวิทยาการตามความเห็นที่เหมาะสม

2. กำหนดหน่วยการสอน โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นหน่วยการสอนประมาณ เนื้อหาวิชาที่จะให้ครูสามารถถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนได้ใน 1 สัปดาห์ หรือสอนได้ในหน่วยละครึ่ง

3. กำหนดหัวข้อเรื่อง ผู้สอนจะต้องถามตัวเองว่าในการสอนแต่ละหน่วย ควรให้ประสบการณ์อะไรแก่นักเรียนบ้าง แล้วกำหนดหัวข้อเรื่องออกมาเป็นหน่วยการสอนย่อย

4. กำหนดหลักการและมโนทัศน์ หลักการและมโนทัศน์ที่กำหนดขึ้นจะต้องสอดคล้องกับหน่วยและหัวข้อเรื่อง โดยสรุปแนวความคิดสาระและหลักเกณฑ์ที่สำคัญไว้ เพื่อเป็นแนวทางที่จัดเนื้อหาการสอนให้สอดคล้องกัน

5. กำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับหัวข้อเรื่อง โดยเขียนเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ต้องมีเกณฑ์การเปลี่ยนพฤติกรรมไว้ทุกครั้ง

6. กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งจะเป็นแนวทางในการเลือกและผลิตสื่อการสอน "กิจกรรมการเรียนรู้" หมายถึง กิจกรรม

ทุกอย่างที่ผู้เรียนปฏิบัติ เช่น การอ่านบัตรคำสั่ง ตอบคำถาม เขียนภาพ ทำการทดลอง วิทยาศาสตร์ การเล่นเกม เป็นต้น

7. กำหนดแบบประเมินผล ต้องประเมินผลให้ตรงวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมโดยใช้แบบทดสอบอิงเกณฑ์ (Criterion Test) เพื่อให้ผู้สอนทราบว่าหลังจากการเรียนรู้โดยชุดสื่อประสมแล้ว ผู้เรียนได้เปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

8. เลือกและผลิตสื่อการสอน วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการที่ครูใช้ ถือเป็นสื่อการสอนทั้งสิ้น เมื่อผลิตสื่อการสอนของแต่ละหัวเรื่องแล้ว ก็จัดสื่อการสอนเหล่านั้นไว้เป็นหมวดหมู่ในกล่องที่เตรียมไว้ เพื่อนำไปทดลองหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานต่อไป การกำหนดเกณฑ์และประสิทธิภาพของชุดสื่อประสมนิยมตั้งไว้ 90/90 สำหรับเนื้อหาที่เป็นความจำและไม่ต่ำกว่า 80/80 สำหรับวิชาทักษะ เช่น ภาษาเพราะการเปลี่ยนพฤติกรรมคิดตามระยะเวลาไม่สามารถเปลี่ยนและวัดได้ทันทีที่เรียนเสร็จไปแล้ว

9. หาประสิทธิภาพของชุดสื่อประสม เพื่อเป็นการประกันว่า ชุดสื่อประสมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพในการสอน ผู้สร้างจำเป็นต้องกำหนดเกณฑ์โดยคำนึงถึงหลักการที่ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการเพื่อช่วยให้การเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนบรรลุผล

10. การใช้ชุดสื่อประสม เป็นขั้นตอนการนำชุดสื่อประสมไปใช้ซึ่งจะต้องมีการตรวจสอบและปรับปรุงตลอดเวลา

จากขั้นตอนการผลิตชุดสื่อประสมดังกล่าว ทำให้มองเห็นแนวทางในการผลิตชุดสื่อประสมได้เป็นอย่างดี การผลิตชุดสื่อประสมคือการผลิตสิ่งต่าง ๆ ตามองค์ประกอบของชุดสื่อประสม จึงสรุปได้ว่าสื่อประสมเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่มีความเหมาะสมในการนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ตอบสนองความคิด การแก้ปัญหา การศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง เพราะสื่อประสมเป็นการนำเอาสื่อประเภทต่าง ๆ มาผสมผสานกันเพื่อให้สอดคล้องในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้การเรียนรู้บรรลุวัตถุประสงค์ สื่อประสมมีการสร้างโดยอาศัยหลักการและทฤษฎีการศึกษาหลายอย่าง เข้ามาช่วย ได้แก่ ความแตกต่างระหว่างบุคคลการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ หลักการวิเคราะห์และหลักการวิเคราะห์ระบบเข้ามาช่วย ชุดสื่อประสมมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนเพราะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ได้แสดงความคิดเห็น ได้ตัดสินใจด้วยตนเอง และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เรียนได้ตามความสามารถและความถนัดของตนเอง

การหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอน

ในการหาประสิทธิภาพของชุดสื่อประสมชนิดของคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้การหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (เฟิฉิณ กิจระการ. 2544 : 46 - 51)

การหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอนมีกระบวนการสำคัญอยู่ 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนของการหาประสิทธิภาพตามวิธีการหาประสิทธิภาพเชิงเหตุผล (Rational Approach) และขั้นตอนของการหาประสิทธิภาพตามวิธีการหาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ (Empirical Approach) ทั้งสองวิธีนี้ควรทำความเข้าใจกันไว้จึงจะมั่นใจได้ว่าสื่อหรือเทคโนโลยีการเรียนการสอนที่ผ่านกระบวนการหาประสิทธิภาพจะเป็นที่ยอมรับได้มีรายละเอียด ดังนี้

1. วิธีการหาประสิทธิภาพเชิงเหตุผล (Rational Approach)

กระบวนการนี้เป็นการหาประสิทธิภาพโดยใช้หลักของความรู้และเหตุผลในการตัดสินใจคุณค่าของสื่อการเรียนการสอน โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญ (Panel of Experts) เป็นผู้พิจารณาตัดสินคุณค่า ซึ่งเป็นการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมในด้านความถูกต้องของการนำไปใช้ (Usability) ผลจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนจะนำมาหาประสิทธิภาพโดยใช้สูตร ดังนี้

$$CVR = \frac{2Ne}{N} - 1$$

เมื่อ CVR แทน ประสิทธิภาพเชิงเหตุผล (Rational Approach)
 Ne แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญที่ยอมรับ (Number of panelists Who had agreement)
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด (Total number of panelists)

ผู้เชี่ยวชาญจะประเมินสื่อการเรียนการสอนตามแบบประเมินที่สร้างขึ้นในลักษณะของแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) (นิยมใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ) นำค่าเฉลี่ยที่ได้จากแบบประเมินของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนไปแทนค่าในสูตร สำหรับค่าเฉลี่ยของผู้เชี่ยวชาญที่ยอมรับจะต้องอยู่ในระดับมากขึ้นไป คือ ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 - 5.00 ค่าที่คำนวณได้ต้องสูงกว่าค่าการยอมรับขั้นต่ำที่ปรากฏในตารางที่ 3 ตามจำนวนของผู้เชี่ยวชาญจึงจะยอมรับว่าสื่อมีประสิทธิภาพ ถ้าได้ค่าไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนดจะต้องปรับปรุงแก้ไขสื่อและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาใหม่

ตัวอย่าง ผู้เชี่ยวชาญที่ประเมินเครื่องมือหรือสื่อการเรียนการสอนจำนวน 5 คน แต่ละคนคำนวณค่าเฉลี่ยได้ดังนี้ 4.15 3.89 4.67 4.32 และ 4.75

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน พบว่า ได้ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ทุกคน Ne จึงมีค่าเท่ากับ 5 ด้วย ผลการแทนค่าในสูตร ได้ดังนี้

$$CVR = \frac{2Ne}{N} - 1$$

$$= \frac{2 \times 5}{5} - 1$$

$$= 2 - 1$$

$$= 1.00$$

แสดงว่า เครื่องมือหรือสื่อการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพเชิงเหตุผล จึงนำไปใช้ได้ (เพราะเป็นค่าที่สูงกว่าค่าการยอมรับ)

หมายเหตุ ผลการหาวิธีนี้จะไม่นิยมใช้เพราะโอกาสที่ค่าการยอมรับขั้นต่ำของสื่อจะสูงจนถึงขั้นยอมรับเป็นไปได้ยาก เช่น ถ้าผู้เชี่ยวชาญ 5 คน มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป จำนวน 4 คน ค่า CVR จะเท่ากับ

$$\frac{2 \times 4}{5} - 1$$

เท่ากับ .6 ซึ่งมีค่าต่ำกว่าเกณฑ์ (หรือถ้ามีผู้เชี่ยวชาญ 8 คน มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป 7 คน จะได้ค่า CVR = .75 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์เช่นกัน)

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนผู้เชี่ยวชาญและค่าการยอมรับขั้นต่ำ

จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด (N of Panelists)	ค่าการยอมรับขั้นต่ำ (Minimum Value Of Acceptance)
5	.99
6	.99
7	.99
8	.78
9	.75

จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด (N of Panelists)	ค่าการยอมรับขั้นต่ำ (Minimum Value Of Acceptance)
10	.62
11	.59
12	.56
13	.54
14	.51
15	.49
20	.42
25	.37
30	.33
35	.31
40	.29

2. วิธีการหาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ (Empirical Approach)

วิธีการนี้จะนำสื่อไปทดลองใช้กับกลุ่มนักเรียนเป้าหมาย การหาประสิทธิภาพของสื่อ เช่น บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) บทเรียนโปรแกรม ชุดการสอน แผนการสอน แบบฝึกทักษะ เป็นต้น ส่วนมากใช้วิธีการหาประสิทธิภาพด้วยวิธีนี้ ประสิทธิภาพที่วัดส่วนใหญ่จะพิจารณาจากเปอร์เซ็นต์การทำแบบฝึกหัดหรือกระบวนการเรียน หรือแบบทดสอบย่อย โดยแสดงเป็นค่าตัวเลข 2 ตัว เช่น $E_1/E_2 = 80/80$, $E_1/E_2 = 85/85$, $E_1/E_2 = 90/90$ เป็นต้น

เกณฑ์ประสิทธิภาพ (E_1/E_2) มีความหมายแตกต่างกันหลายลักษณะ ในที่นี้จะยกตัวอย่าง $E_1/E_2 = 80/80$ ดังนี้

1. เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 1 ตัวเลข 80 ตัวแรก คือ นักเรียนทั้งหมดทำแบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบย่อยได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ถือเป็นประสิทธิภาพของกระบวนการ ส่วนตัวเลข 80 หลัง (E_2) คือ นักเรียนทั้งหมดที่ทำแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ส่วนการหาค่า E_1 และ E_2 ใช้สูตรดังนี้

$$E_1 = \frac{\frac{\sum X}{N} \times 100}{A}$$

เมื่อ ทุกชุดรวมกัน	E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการ
	$\sum X$	แทน	คะแนนของแบบฝึกหัดหรือของแบบทดสอบย่อย
	A	แทน	คะแนนเต็มของแบบฝึกหัดทุกชุดรวมกัน
	N	แทน	จำนวนนักเรียนทั้งหมด

$$E_2 = \frac{\frac{\sum F}{N} \times 100}{B}$$

เมื่อ	E_2	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์
	$\sum F$	แทน	คะแนนรวมของแบบทดสอบหลังเรียน
	B	แทน	คะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียน
	N	แทน	จำนวนนักเรียนทั้งหมด

2. เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 2 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือจำนวนนักเรียนร้อยละ 80 ทำแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) ได้คะแนนร้อยละ 80 ทุกคน ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือ นักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียนครั้งนั้น ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80

เช่น มีนักเรียน 40 คน ร้อยละ 80 ของนักเรียนทั้งหมด คือ 32 คน แต่ละคนได้คะแนนจากการทดสอบหลังเรียนถึงร้อยละ 80 (E_1) ส่วน 80 ตัวหลัง (E_2) คือผลการทดสอบหลังเรียนของนักเรียนทั้งหมด (40 คน) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80

3. เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 3 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือจำนวนนักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ที่นักเรียนทำเพิ่มขึ้นจากแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) โดยเทียบกับคะแนนที่ทำได้ก่อนการเรียน (Pretest)

ขออธิบายเฉพาะตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) ดังนี้สมมุตินักเรียนทั้งหมด
ทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pretest) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 10 แสดงว่าแตกต่างจากคะแนน
เต็ม (ร้อยละ 100) เท่ากับ 90 ถ้านักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest)
ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 85 แสดงว่าความแตกต่างของการสอบ 2 ครั้งนี้ (ก่อนเรียนกับ
หลังเรียน) เท่ากับ $85 - 10 = 75$

ดังนั้น ค่าของ $E_2 = (75/90) \times 100 = 83.33\%$ ถือว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด
ไว้ ($E_2 = 80$)

4. เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 4 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือ นักเรียน
ทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียนได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2)
หมายถึงนักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียนแต่ละข้อถูกมีจำนวนร้อยละ 80 (ถ้านักเรียน
ทำข้อสอบข้อใดถูกมีจำนวนนักเรียนไม่ถึงร้อยละ 80 แสดงว่า ถือไม่มีประสิทธิภาพ และ
ชี้ให้เห็นว่าจุดประสงค์ที่ตรงกับข้อนั้นมีความบกพร่อง)

กล่าวโดยสรุปว่าเกณฑ์ในการหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอนจะนิยม
ตั้งเป็นตัวเลข 3 ลักษณะ คือ 80/80 85/85 และ 90/90 ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของวิชาและ
เนื้อหาที่นำมาสร้างสื่อ นั้น ถ้าเป็นวิชาที่ค่อนข้างยากก็อาจตั้งเกณฑ์ไว้ 80/80 หรือ 85/85
สำหรับวิชาที่มีเนื้อหาง่าย เช่น ก็อาจตั้งเกณฑ์ไว้ 90/90 เป็นต้น นอกจากนี้ยังตั้งเกณฑ์
เป็นค่าความคลาดเคลื่อนไว้เท่ากับร้อยละ 2.5 นั่นคือ ถ้าตั้งเกณฑ์ไว้ที่ 90/90 เมื่อคำนวณแล้ว
ค่าที่ถือว่าใช้ได้คือ 87.50/87.50 หรือ 87.50/90.00 เป็นต้น

ประสิทธิภาพของสื่อและเทคโนโลยีการเรียนการสอนจะมาจากผลลัพธ์
ของการคำนวณ E_1 และ E_2 เป็นตัวเลข ตัวแรกและตัวหลังตามลำดับ ถ้าตัวเลขเข้าใกล้
100 มากเท่าไรยิ่งถือว่ามีประสิทธิภาพมากขึ้นเป็นเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาการรับรองประสิทธิภาพ
ของสื่อการเรียนการสอน ส่วนแนวคิดในการหาประสิทธิภาพที่ควรคำนึงมี ดังนี้

1. สื่อการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นต้องมีการกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
เพื่อการเรียนการสอนอย่างชัดเจนและสามารถวัดได้

2. เนื้อหาของบทเรียนที่สร้างขึ้นต้องผ่านกระบวนการวิเคราะห์เนื้อหา
ตามจุดประสงค์ของการเรียนการสอน

3. แบบฝึกหัดและแบบทดสอบต้องมีการประเมินความเที่ยงตรงของเนื้อหา
ตามวัตถุประสงค์ของการสอนที่ได้วิเคราะห์ไว้ ส่วนความยากง่าย และอำนาจจำแนก
ของแบบฝึกหัด และแบบทดสอบควรมีการวิเคราะห์เพื่อนำไปใช้กำหนดค่าน้ำหนัก

ของคะแนนในแต่ละข้อคำถาม

4. จำนวนแบบฝึกหัดต้องสอดคล้องกับจำนวนของวัตถุประสงค์และต้องมีแบบฝึกหัดและข้อคำถามในแบบทดสอบครอบคลุมทุกจุดประสงค์ของการสอน

จำนวนแบบฝึกหัดและข้อคำถามในแบบทดสอบไม่ควรน้อยกว่าจำนวนวัตถุประสงค์สรุปได้ว่าการคำนวณหาประสิทธิภาพเพื่อการเรียนการสอนนี้เป็นผลรวมของการหาคุณภาพ (Quality) ทั้งเชิงปริมาณที่แสดงเป็นตัวเลข (Quantitative) และเชิงคุณภาพ (Qualitative) ที่แสดงเป็นภาษาที่เข้าใจได้ ดังนั้นประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอนในที่นี้จึงเป็นองค์รวมของประสิทธิภาพ (Efficiency) ในความหมายของการทำในสิ่งที่ถูก (Do the Things Right) นั้นหมายถึงการเรียนอย่างถูกต้องตามกระบวนการของการเรียนด้วย CAI และมีการประสิทธิผล (Effectiveness) ในความหมายของการทำสิ่งที่ถูกต้องให้เกิดขึ้น (Get the Right Things Done) นั้นหมายถึงผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ถูกต้องถึงระดับเกณฑ์ที่คาดหวัง ทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้นจะนำไปสู่การมีคุณภาพซึ่งมักนิยมเรียกรวมกันเป็นที่เข้าใจสั้น ๆ ว่า “ประสิทธิภาพ” ของสื่อการเรียนการสอน

ดัชนีประสิทธิผล

ในการหาดัชนีประสิทธิผลของชุดสื่อประสมชนิดของคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการหาดัชนีประสิทธิผลของนวัตกรรมทางการศึกษา ดังต่อไปนี้

เฟิชญู กิจระการ (2545 : 1 - 6) กล่าวว่าดัชนีประสิทธิผล (The Effectiveness Index) คือค่าความแตกต่างของคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและคะแนนการทดสอบหลังเรียน หรือเป็นการทดสอบความแตกต่างเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ดัชนีประสิทธิผลคำนวณได้จากการหาค่าความแตกต่างของการทดสอบก่อนการทดลอง และการทดสอบหลังทดลองด้วยคะแนนพื้นฐาน (คะแนนการทดสอบก่อนเรียน) และคะแนนที่สามารถทำได้สูงสุด ดัชนีประสิทธิผลจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงขอบเขตและประสิทธิภาพสูงสุดของสื่อการสอน

$$E.I. = \frac{P_2 - P_1}{\text{Total} - P_1}$$

เมื่อ

E.I.	แทน	ดัชนีประสิทธิผล
P_1	แทน	ผลรวมของคะแนนก่อนเรียนทุกคน
P_2	แทน	ผลรวมของคะแนนหลังเรียนทุกคน
Total	แทน	ผลคูณของจำนวนนักเรียนกับคะแนนเต็ม

จำนวนเศษของ E.I. จะเป็นเศษที่ได้จากการวัดระหว่างการทดสอบก่อนเรียน (P_1) และการทดสอบหลังเรียน (P_2) ซึ่งคะแนนทั้งสองชนิด (ประเภท) นี้จะแสดงถึงร้อยละของคะแนนรวมสูงสุดที่ทำได้ (100%) ตัวหารของดัชนี คือความแตกต่างระหว่างคะแนนทดสอบก่อนเรียน (P_1) และคะแนนสูงสุดที่นักเรียนสามารถทำได้

ดัชนีประสิทธิผลสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อประเมินสื่อ โดยเริ่มจากการทดสอบก่อนเรียน ซึ่งเป็นตัววัดว่าผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานอยู่ในระดับใด รวมถึงการวัดทางด้านความเชื่อ เจตคติ และความตั้งใจของผู้เรียน คะแนนที่ได้จากการทดสอบมาแปลงให้เป็นร้อยละ หาค่าคะแนนสูงสุดที่เป็นไปได้ นำนักเรียนเข้ารับการทดลองเสร็จแล้วทำการทดสอบหลังเรียน แล้วนำคะแนนที่ได้มาหาดัชนีประสิทธิผล โดยนำคะแนนก่อนเรียนไปลบออกจากคะแนนหลังเรียนได้เท่าไร นำมาหารด้วยค่าที่ได้จากค่าทดสอบก่อนเรียนสูงสุดที่ผู้เรียนจะสามารถทำได้ลบด้วยคะแนนทดสอบก่อนเรียน โดยทำให้อยู่ในรูปร้อยละ

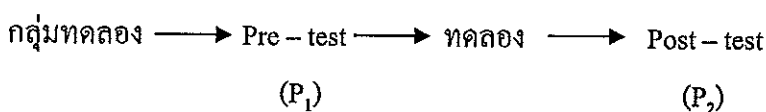
ค่าดัชนีประสิทธิผลจะมีค่าอยู่ระหว่าง -1.00 ถึง 1.00 หากค่าทดสอบก่อนเรียน เป็น 0 และการทดสอบหลังเรียนปรากฏว่านักเรียนไม่มีการเปลี่ยนแปลง คือ ได้คะแนน 0 เท่าเดิม แต่ถ้าคะแนนทดสอบก่อนเรียน = 0 และการทดสอบหลังเรียนนักเรียนทำได้สูงสุด คือ เต็ม 100 ค่า E.I. จะมีค่าเป็น 1.00 และในทางตรงกันข้าม ถ้าคะแนนทดสอบหลังเรียน น้อยกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียน ค่าที่ได้ออกมาจะมีค่าเป็นลบ เช่น $P_1 = 73\%$ $P_2 = 45\%$ ค่า E.I. = -0.38

ในสภาพของการเรียนเพื่อรอบรู้ ซึ่งนักเรียนแต่ละคนจะต้องเรียนให้ถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดัชนีประสิทธิผลสามารถนำมาคิดแปลงเพื่ออ้างอิงเกณฑ์ด้วยค่าอิงเกณฑ์สูงสุดที่สามารถเป็นไปได้ ซึ่งในกรณีดัชนีประสิทธิผลอาจจะมีค่าได้ถึง 1.00

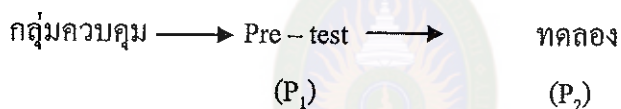
ค่าดัชนีประสิทธิผล สามารถใช้ได้กับข้อมูลมาตราส่วนด้วยเช่นกัน ตัวอย่างเช่น การประเมินระหว่างการทดลองใช้สื่อ 2 ชนิด การเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียนสามารถใช้ E.I. ในการคำนวณได้ โดยในตอนแรกจะเปลี่ยนแปลงเป็นค่า

ร้อยละและค่าของคะแนนที่เป็นไปได้ทั้งหมด

The Pre - test, Post - test, Control Group Design เป็นรูปแบบของการวิจัยที่มีการควบคุมมีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน รูปแบบที่ใช้การทดสอบ 1 กลุ่ม เพื่ออธิบายหลักการเบื้องต้นของดัชนีประสิทธิภาพ รูปแบบนี้ไม่สามารถควบคุมองค์ประกอบต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อความเที่ยงตรงภายในของการวิจัย (Interval Validity) ได้ ดังนั้นจึงมีการเพิ่มกลุ่มควบคุม และคัดเลือกบุคคลเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และการคัดเลือกกลุ่มควบคุมโดยใช้วิธีการสุ่มซึ่งมีรูปแบบ ดังนี้

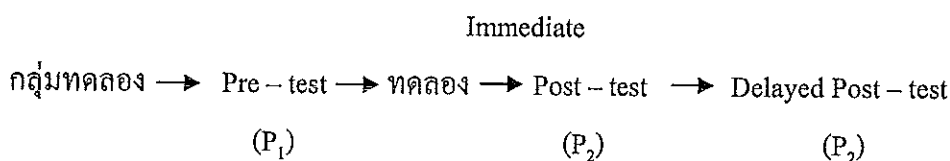
กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่ม

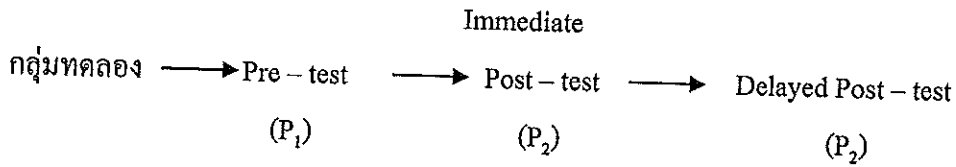
เนื่องจากการสุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่ม จึงอนุมานได้ว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียนจะมีค่าไม่แตกต่างกัน ดังนั้นวิธีหาค่าดัชนีประสิทธิผลจึงไม่นำค่า Pre - test เข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งสามารถกระทำได้ดังสูตรต่อไปนี้

$$E.I. = \frac{P_1(\text{กลุ่มทดลอง}) - P_2(\text{กลุ่มควบคุม})}{100\% - P_2(\text{กลุ่มควบคุม})}$$

The Delayed Post - test Design เป็นรูปแบบการวิจัยที่ทดสอบหลังเรียนนั้น คือใช้ในการทดสอบความคงทนในการเรียนรู้ โดยเว้นช่วงระยะเวลาในการทดสอบหลังเรียนซึ่งมีรูปแบบ ดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง ได้มาจากการสุ่ม

ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับค่า E.I.

1. E.I. เป็นเรื่องของอัตราส่วนของผลต่าง จะมีค่าสูงสุดเป็น 1.00 ส่วนค่าต่ำสุดไม่สามารถกำหนดได้เพราะมีค่าต่ำกว่า -1.00 ก็ได้และถ้าเป็นค่าลบแสดงว่า คะแนนผลสอบก่อนเรียนมากกว่าหลังเรียน ซึ่งมีความหมายว่าระบบการเรียนการสอนหรือสื่อที่ใช้ไม่มีคุณภาพจะยกตัวอย่างค่า E.I. ให้ดูหลาย ๆ รูปแบบดังนี้ (ในที่นี้สมมติว่ามีนักเรียน 20 คน คะแนนเต็ม 30 คะแนน)

1.1 ถ้าผลสอบก่อนเรียนของนักเรียนทุกคนได้คะแนนรวมเท่าไรก็ได้ (ยกเว้นได้คะแนนเต็มทุกคน) แต่ผลสอบหลังเรียนของนักเรียนทุกคนทำถูกหมดทุกข้อ (ได้คะแนนเต็มทุกคน) ค่าของ E.I. จะเป็น 1.00 ดังตัวอย่าง

$$E.I. = \frac{600 - 0}{600 - 0} = 1.00 \dots\dots\dots 1$$

$$E.I. = \frac{600 - 200}{(20 \times 30) - 200} = 1.00 \dots\dots\dots 2$$

จากสมการ 1 แสดงให้เห็นว่าก่อนเรียนนักเรียนทุกคนทำผิดหมดทุกข้อ แต่หลังเรียนได้คะแนนเต็มทุกคน แต่จากสมการ 2 แสดงให้เห็นว่าก่อนเรียนนักเรียนได้คะแนนรวมจำนวนหนึ่งแต่หลังเรียนได้คะแนนเต็มทุกคน

สรุปได้ว่า ถ้าหลังเรียนนักเรียนได้คะแนนเต็มทุกคน ค่า E.I. จะเป็น 1.00 เสมอไม่ว่าผลการสอบก่อนเรียนจะได้เท่าไรก็ตาม (ยกเว้นได้คะแนนเต็มทุกคน) หรือกล่าวได้ว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าในเรื่องที่เรียนคิดเป็นร้อยละ 100 หรือบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนตามที่ต้องการ

1.2 ถ้าผลสอบก่อนเรียนมากกว่าหลังเรียน ค่า E.I. จะเป็นลบซึ่งต่ำกว่า -1.00 ก็ได้ดังตัวอย่าง

$$E.I. = \frac{300 - 500}{(20 \times 30) - 500} = \frac{-200}{100} = -2.00$$

ลักษณะเช่นนี้ถือว่าระบบการเรียนการสอนหลังการใช้สื่อล้มเหลวและเหตุการณ์เช่นนี้ไม่น่าจะเกิดขึ้น เพราะค่า E.I. ต่ำหรือเป็นลบแสดงว่าคะแนนหลังสอนต่ำหรือน้อยกว่าคะแนนก่อนสอน และก่อนจะหาค่า E.I. ต้องหาค่า E_1/E_2 ก่อน ค่า E_2 คือคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซึ่งจะเป็นค่าเดียวกับคะแนนหลังเรียนของการหาค่า E.I. ดังนั้นหากคะแนนหลังสอนต่ำหรือมากกว่าคะแนนก่อนสอน ค่า E_2 จะไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนดดังตัวอย่างคะแนนหลังสอนในข้อ 1.2 ค่า E_2 จะเป็นดังนี้

$$E_2 = \frac{300}{600} \times 100 = 50\% = E_2$$

จะเห็นว่าค่า E_2 ไม่ผ่านตั้งแต่ต้น จึงไม่จำเป็นต้องหาค่า E.I. แต่ถ้าปรับปรุงแผนหรือสื่อก่อนจนทำให้ค่า E_2 ถึงเกณฑ์ การหาค่า E.I. ก็น่าจะมีค่าสูงไปเอง

1.3 การแปลความหมายของค่า E.I. ไม่น่าจะแปลความหมายเฉพาะค่าที่คำนวณได้นักเรียนมีพัฒนาการขึ้นเท่าไรหรือคิดเป็นร้อยละเท่าไร แต่ควรจะดูข้อมูลเดิมประกอบด้วยว่า หลังเรียนนักเรียนมีคะแนนเพิ่มขึ้นเท่าไรในบางครั้งคะแนนหลังสอนเพิ่มขึ้นน้อยเป็นเพราะว่ากลุ่มนั้นมีความรู้เดิมในเรื่องนั้นมากอยู่แล้ว ซึ่งไม่ใช่เรื่องเสียหายจะยกตัวอย่างให้ดู ค่า E.I. 4 ค่า ต่อไปนี้

$$\frac{600 - 500}{(20 \times 30) - 500} = \frac{100}{100} = 1.00 \quad \dots\dots\dots 1$$

$$\frac{550 - 500}{(20 \times 30) - 500} = \frac{50}{100} = .50 \quad \dots\dots\dots 2$$

$$\frac{550 - 400}{(20 \times 30) - 400} = \frac{150}{100} = .75 \quad \dots\dots\dots 3$$

$$\frac{550 - 200}{(20 \times 30) - 200} = \frac{350}{400} = .87 \quad \dots\dots\dots 4$$

สมการ 1 ค่า E.I. = 1.00 แสดงให้เห็นว่าก่อนเรียนมีความรู้ในเรื่องที่ครูจะสอนสูงแล้ว หลังสอนเสร็จนักเรียนทุกคนมีความรู้เพิ่มขึ้นเล็กน้อยก็สามารถทำแบบทดสอบได้คะแนนเต็มทุกคน จะเห็นว่าคะแนนต่างกันเล็กน้อย คือ $600-500 = 100$ คะแนน แต่ค่า E.I. ก็มีค่าสูงสุด คือ 1.00

สมการ 2 คะแนนหลังเรียนกับก่อนเรียนยังห่างกันไม่มาก แม้จะทำให้ค่า E.I. ต่ำคือเท่ากับ .50 ก็ไม่ได้แปลว่าไม่ดี หรือมีพัฒนาการน้อยต้องแปลความว่าโดยถัวเฉลี่ยก่อนเรียน นักเรียนมีความรู้มากอยู่แล้วหลังเรียนได้คะแนนเพิ่มขึ้นอีกเล็กน้อยก็เกือบจะได้คะแนนเต็ม

สมการ 3 และ 4 คะแนนก่อนเรียนมีน้อยแสดงให้เห็นว่ามีความรู้ก่อนเรียนน้อย หลังเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นมากค่า E.I. จึงสูงเป็น .75 หรือ .87 ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีแต่ก็ไม่ควร จะแปลว่าดีกว่าค่าในสมการ 1 หรือ 2 ซึ่งได้ค่า E.I. เป็น 1.00 หรือ .50 เพราะนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างจากสมการที่ 1 หรือ 2 นั้น เขามีความรู้ก่อนเรียนสูงอยู่แล้ว ซึ่งก็เป็นเรื่องดี และมักจะเป็นลักษณะของนักเรียนกลุ่มเก่ง

สรุปได้ว่า E.I. ที่เกิดจากนักเรียนแต่ละกลุ่มไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกัน เพราะไม่ได้เริ่มจากฐานของความรู้ที่เท่ากัน ค่า E.I. ของแต่ละกลุ่มก็ควรอธิบายพัฒนาการเฉพาะกลุ่มเท่านั้น

2. การแปลผลค่า E.I. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลของวิทยานิพนธ์ (Thesis) หรือการค้นคว้าอิสระ (Independent Study) มักจะใช้ข้อความไม่เหมาะสม ทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของ E.I. ผิดจากความเป็นจริง เช่น จากตัวอย่างการหาประสิทธิภาพของสื่อ E.I. มีค่าเท่ากับ 0.6240 ก็มักจะกล่าวว่า “ค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6240 ซึ่งแสดงว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 62.40” ซึ่งในความเป็นจริงค่า E.I. 0.6240 คิดเทียบจากค่า E.I. สูงสุดเป็น 1.00 ดังนั้นถ้าคิดเทียบเป็นร้อยละก็คือคิดเทียบจากค่าสูงสุดเป็น 100 E.I. จะมีค่า 62.40 จึงควรใช้ข้อความว่า “ค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6240 แสดงว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น 0.6240 หรือคิดเป็นร้อยละ 62.40” (ไม่ใช่แสดงว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 62.40)

ความพึงพอใจ

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับความพึงพอใจ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ

ทฤษฎีและแรงจูงใจที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานของ Herzberg (รัตนา แสงแก่นเพชร. 2543 : 11) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีที่เป็นมูลเหตุที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ เรียกว่า The Motivation Hygiene Theory ทฤษฎีนี้ ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน 2 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยกระตุ้น (Motivation Factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับการงานซึ่งมีผลก่อให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน เช่น ความสำเร็จของงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะของงานความรับผิดชอบ ความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน

2. ปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factor) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในการทำงานและมีหน้าที่ให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในการทำงาน เช่น เงินเดือน โอกาสที่จะก้าวหน้าในอนาคต สถานะของอาชีพ สภาพการทำงาน เป็นต้น

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช (2537 : 141 - 144) ได้กล่าวถึงการแบ่งความต้องการของมนุษย์ตามทฤษฎีของ McClelland (David McClelland) ออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ความต้องการสัมฤทธิ์ผล (Needs for Achievement) เป็นพฤติกรรมที่จะกระทำการใด ๆ ให้เป็นผลสำเร็จดีเลิศมาตรฐานเป็นแรงจูงใจที่นำไปสู่ความเป็นเลิศ

2. ความต้องการสัมพันธ์ (Needs for Affiliation) เป็นความปรารถนาที่จะสร้างมิตรภาพและมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น

3. ความต้องการอำนาจ (Need for Power) เป็นความต้องการควบคุมผู้อื่น มีอิทธิพลต่อผู้อื่นและต้องการควบคุมผู้อื่น

มาสโลว์ ได้เสนอทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการ โดยตั้งสมมติฐานไว้ว่า “มนุษย์เรามีความต้องการอยู่เสมอไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองหรือพึงพอใจอย่างหนึ่งอย่างใดแล้ว ความต้องการสิ่งอื่น ๆ ก็จะตามมาอีก ความต้องการของเราอาจเกิดขึ้นซ้ำซ้อนกัน ความต้องการอย่างหนึ่งยังไม่หมด ความต้องการอีกอย่างหนึ่งอาจเกิดขึ้นได้” ความต้องการของมนุษย์มีลำดับขั้น ดังนี้ (สรานนท์ วัชระแก้ว. 2547 : 52)

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการ

พื้นฐานของมนุษย์ เน้นสิ่งจำเป็นในการดำเนินชีวิต ได้แก่ อาหาร อากาศ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ความต้องการทางเพศ

2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) ความมั่นคงในชีวิตทั้งที่เป็นอยู่ปัจจุบันและอนาคต ความเจริญก้าวหน้า อบอุ่นใจ

3. ความต้องการทางสังคม (Social Needs) เป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญต่อการเกิดพฤติกรรม ต้องการให้สังคมยอมรับตนเข้าเป็นสมาชิก ต้องการความเป็นมิตร ความรักจากเพื่อนร่วมงาน

4. ความต้องการมีฐานะ (Esteem Needs) ความอยากมีชื่อเสียง การยกย่องจากสังคม อยากมีอิสรภาพ

5. ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Self-Actualization Needs) เป็นความต้องการในระดับสูงต้องการความสำเร็จทุกอย่างในชีวิต

จากแนวคิดดังกล่าว ครูผู้สอนที่ต้องการให้กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางบรรลุผลสำเร็จ จึงต้องคำนึงถึงการจัดบรรยากาศและสถานการณ์รวมทั้งสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียน เพื่อตอบสนองความพึงพอใจของผู้เรียน ให้มีแรงจูงใจในการทำกิจกรรมจนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เมื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลตอบแทนภายในหรือรางวัลภายในเป็นผลด้านความรู้สึกของผู้เรียนที่เกิดแก่ตัวผู้เรียนเอง เช่น ความรู้สึกต่อความสำเร็จที่เกิดขึ้นเมื่อสามารถเอาชนะความยุ่งยากต่าง ๆ และสามารถดำเนินงานภายใต้ความยุ่งยากทั้งหลายได้สำเร็จ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ความมั่นใจ ตลอดจนได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น ส่วนผลตอบแทนภายนอกเป็นรางวัลที่ผู้อื่นจัดหาให้มากกว่าที่ตนเองให้ตนเอง เช่น การได้รับคำยกย่องชมเชยจากครูผู้สอน พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือแม้แต่การได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับที่น่าพอใจ

2. ความหมายของความพึงพอใจ

กิติมา ปรีดีดิลก (2529 : 321) ได้กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึงความรู้สึกที่ชอบหรือพอใจที่มีต่อองค์ประกอบและสิ่งจูงใจในด้านต่าง ๆ ของงาน และผู้ปฏิบัติงานนั้น ได้รับการตอบสนองตามความต้องการของเขาได้

บุญมัน ธนาสุภวัฒน์ (2537 : 158) ความพึงพอใจในงาน หมายถึง เจตคติทางบวกของบุคคลที่มีต่องาน หรือกิจกรรมที่เขาทำซึ่งเป็นผลให้บุคคลเกิดความรู้สึกกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นที่จะทำงาน มีขวัญและกำลังใจในการทำงาน สิ่งเหล่านี้จะมีผล

ต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงาน ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จและเป็นไปตามเป้าหมายขององค์กร

พิน กงพุน (2539 : 389) ได้กล่าวถึงความหมายของความพึงพอใจว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบ ยินดี เต็มใจ หรือเจตคติที่ดีของบุคคลที่มีต่องานที่เขาปฏิบัติ ความพึงพอใจเกิดจากการได้รับตอบสนองความต้องการทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

จากความหมายของความพึงพอใจดังกล่าว สรุปได้ว่าความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด หรือเจตคติของบุคคลที่มีต่อการทำงานหรือการปฏิบัติกิจกรรมในเชิงบวก ดังนั้น ความพึงพอใจในการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้สึกพอใจ ชอบใจในการร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน และต้องดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ จนบรรลุผลสำเร็จ

3. ผลของการเรียนที่นำไปสู่ความพึงพอใจ

ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจ และผลการปฏิบัติงานจะถูกเชื่อมโยงด้วยปัจจัยอื่น ๆ ผลการปฏิบัติงานที่ดีจะนำไปสู่ผลตอบแทนที่เหมาะสม ซึ่งในที่สุดจะนำไปสู่การตอบสนองความพึงพอใจ ผลการปฏิบัติงานย่อมได้รับการตอบสนองในรูปของผลตอบแทน ซึ่งแบ่งออกเป็นผลตอบแทนภายใน (Intrinsic Rewards) และผลตอบแทนภายนอก (Extrinsic Rewards) โดยผ่านการรับรู้เกี่ยวกับความยุติธรรมของผลตอบแทน ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ปริมาณของผลตอบแทนที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับ นั่นคือความพึงพอใจในงานของผู้ปฏิบัติงานจะถูกกำหนดโดยความแตกต่างระหว่างผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจริงและการรับรู้เรื่องเกี่ยวกับความยุติธรรมของผลตอบแทน จากแนวคิดพื้นฐานดังกล่าวเมื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลตอบแทนภายในหรือรางวัลภายในเป็นผลด้านความรู้สึกของผู้เรียนที่เกิดแก่ตัวผู้เรียนเอง เช่น ความรู้สึกต่อความสำเร็จที่เกิดขึ้นเมื่อสามารถเอาชนะความยุ่งยากต่าง ๆ และสามารถดำเนินงานภายใต้ความยุ่งยากทั้งหลายได้สำเร็จทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ความมั่นใจ ตลอดจนได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น ส่วนผลตอบแทนภายนอกเป็นรางวัลที่ผู้อื่นจัดมาให้มากกว่าที่ตนเองให้ตนเอง เช่น การได้รับคำยกย่องชมเชยจากครูผู้สอน พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือแม้แต่การได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับที่น่าพอใจ

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจในการเรียนและผลสัมฤทธิ์การเรียนจะมีความสัมพันธ์กันทางบวก ดังนั้นครูผู้สอนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ บรรยากาศการเรียน ตลอดจนสื่อ อุปกรณ์ ฯลฯ ให้เอื้อต่อความพึงพอใจของผู้เรียนให้มากที่สุด

4. การวัดความพึงพอใจ

ในการวัดความพึงพอใจนั้นมีนักวิชาการได้กล่าวไว้ ดังนี้

บุญเรียง ขจรศิลป์ (2543 : 15 - 16) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่าทัศนคติหรือเจตคติเป็นนามธรรมเป็นการแสดงออกค่อนข้างซับซ้อน จึงเป็นการยากที่จะวัดทัศนคติได้โดยตรงแต่เราสามารถที่จะวัดทัศนคติได้ โดยอ้อม โดยวัดความคิดเห็นของบุคคลเหล่านั้นแทน ฉะนั้นการวัดความพึงพอใจก็มีขอบเขตที่จำกัดด้วยอาจมีความคลาดเคลื่อนขึ้นถ้าบุคคลเหล่านั้นแสดงความคิดเห็นไม่ตรงกับความรู้สึกที่จริง ซึ่งความคลาดเคลื่อนเหล่านี้ย่อมเกิดขึ้นได้เป็นธรรมดาของการวัดโดยทั่ว ๆ ไป

การวัดความพึงพอใจนั้นสามารถทำได้หลายวิธี ดังต่อไปนี้

1. การใช้แบบสอบถาม โดยผู้ออกแบบสอบถามเพื่อต้องการทราบความคิดเห็นซึ่งสามารถกระทำได้ในลักษณะกำหนดคำตอบให้เลือกหรือตอบคำถามอิสระ คำถามดังกล่าวอาจถามความพอใจในด้านต่าง ๆ
2. การสัมภาษณ์เป็นวิธีการวัดความพึงพอใจทางตรง ซึ่งต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการที่ดีจะได้ข้อมูลที่แท้จริง
3. การสังเกตเป็นวิธีวัดความพึงพอใจ โดยการสังเกตพฤติกรรมของบุคคล เป้าหมาย ไม่ว่าจะแสดงออกจากการพูดจา กริยา ท่าทาง วิธีนี้ต้องอาศัยการกระทำอย่างจริงจัง และสังเกตอย่างมีระเบียบแบบแผน

สรุปได้ว่าความพึงพอใจในการเรียนและผลการเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดความสมบูรณ์ของชีวิตมากขึ้นเพียงใด นั่นคือสิ่งที่ครูผู้สอนจะคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ในการเสริมสร้างความพึงพอใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่ดี ความรู้สึกชอบ ซึ่งเมื่อคนเรามีความพึงพอใจต่อสิ่งใดแล้วทำให้เกิดเจตคติที่ดีและต้องการที่จะศึกษาเรียนรู้อย่างจริงจัง ซึ่งจากหลักการดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้ทำการวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดสื่อประสม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุดไว้จำนวน 15 ข้อ

บริบทโรงเรียนพินิจราษฎร์บำรุง

1. วิสัยทัศน์

ภายในปีการศึกษา 2554 โรงเรียนพินิจราษฎร์บำรุง พัฒนาด้านวิชาการ นำหลักสูตรแกนกลางไปใช้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายส่งเสริมให้นักเรียน บุคลากรเป็นผู้มี คุณภาพ คุณธรรม จริยธรรม มีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์และน่านวัตกรรมด้านเทคโนโลยี มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และพัฒนาโรงเรียนให้เจริญก้าวหน้าเป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคม

2. พันธกิจ

- 2.1 ส่งเสริมให้บุคลากรนำหลักสูตรแกนกลางไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน
- 2.2 ส่งเสริมให้บุคลากรจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 2.3 พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ทักษะในการใช้สื่อเทคโนโลยี และบริการ สารสนเทศที่ทันสมัย
- 2.4 ส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมและมีสุขภาพ ร่างกายจิตใจที่สมบูรณ์
- 2.5 พัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอนและเป็นแบบอย่างที่ดี ต่อชุมชน
- 2.6 สนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและพัฒนาโรงเรียน

3. ปรัชญา

การศึกษา คือ ชีวิต

4. ข้อมูลจำนวนห้องเรียนและนักเรียน ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนห้องเรียนและจำนวนนักเรียน

ชั้น	จำนวนห้องเรียน	จำนวนนักเรียน			หมายเหตุ
		ชาย	หญิง	รวม	
อนุบาล 1	3	40	32	72	
อนุบาล 2	3	40	31	71	
รวม	6	80	63	143	
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	3	44	20	64	

ชั้น	จำนวนห้องเรียน	จำนวนนักเรียน			หมายเหตุ
		ชาย	หญิง	รวม	
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	3	39	26	65	
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	3	44	23	67	
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	3	33	28	61	
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	3	31	29	60	
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	3	35	37	72	
รวม	18	226	163	389	
รวมทั้งหมด	24	306	226	532	

5. จำนวนครู ดังตารางที่ 5-6

ตารางที่ 5 จำนวนครูจำแนกตามวุฒิการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)
- ปริญญาโท	7
- ปริญญาตรี	19
- อนุปริญญา หรือเทียบเท่า	-
- ต่ำกว่าอนุปริญญา	-
รวม	26

ตารางที่ 6 จำนวนครูจำแนกตามวิชาเอก

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)
บริหารการศึกษา	6
การวัดผลการศึกษา	1
หลักสูตรและการสอน	1
การศึกษาปฐมวัย	2
การประถมศึกษา	4

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)
ภาษาไทย	2
วิทยาศาสตร์	1
สังคมศึกษา	1
คหกรรมศึกษา	3
บรรณารักษ์	1
ภาษาอังกฤษ	2
ศิลปศึกษา	1
เทคโนโลยีทางการศึกษา	1
รวม	26

6. นโยบายการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา

โรงเรียนพินิจราษฎร์บำรุง มีนโยบายในการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนใช้สื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจึงกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาของโรงเรียน ดังนี้

6.1 ปรับปรุงพัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนการสอนของครูและนักเรียน เน้นแนวคิดให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ตลอดจนการปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

6.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ ระดับผลการเรียนรู้อยู่ในระดับ 3 เป็นอย่างต่ำ ทุกกลุ่มประสบการณ์และอัตราการตกซ้ำชั้นไม่เกินร้อยละ 1

6.3 ปรับปรุงพัฒนางานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการ และการเงิน งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์กับชุมชน ให้ได้มาตรฐานและให้การสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างมีประสิทธิภาพ

6.4 ดำเนินการปฏิรูปการศึกษา สนองและพัฒนานโยบาย 4 ประการ และแผนพัฒนา การศึกษาแห่งชาติ ให้เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนยิ่งขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

คมจำ แสนกล้า (2547 : 71 - 72) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียนคำควบกล้ำ วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า ผลการเรียนรู้และแบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียนคำควบกล้ำ วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (4.16 และ 4.25 ตามลำดับ) นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนด้วยแผนการเรียนรู้โดยแบบฝึกทักษะเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้อ่านคำควบกล้ำ เท่ากับ 0.7903 และการเขียนคำควบกล้ำ เท่ากับ 0.7715 หมายความว่า ผู้เรียนมีความรู้ด้านการอ่านเพิ่มขึ้นร้อยละ 79.03 และมีความรู้ด้านการเขียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 77.15

คุณช่วย ปิยวิทย์ (2547 : 82) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการอ่านคำควบกล้ำโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการศึกษาพบว่า

1. นักเรียนเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้และแบบฝึกทักษะการอ่านคำควบกล้ำโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ แล้วนักเรียนสามารถพัฒนาทักษะในการอ่าน และมีความสามารถในการอ่านคำควบกล้ำของตนเองได้คล่องขึ้น ถูกต้องชัดเจน และรวดเร็วขึ้น

2. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านคำควบกล้ำ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.99 / 83.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80 / 80 ที่ตั้งไว้ และมีดัชนีประสิทธิผลของการพัฒนาทักษะการอ่านคำควบกล้ำ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้มีค่าเท่ากับ 0.73

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านคำควบกล้ำ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ในระดับมาก

ชาญยุทธ ผลาฤกษ์ (2547 : 74 - 75) ได้ศึกษาการพัฒนาสื่อประสมประกอบการสอนกลุ่มทักษะการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง รามเกียรติ์ ตอนกุมภกรรณทนต์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาชุดสื่อประสมให้มีประสิทธิภาพ 80/80 2) เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลของชุดสื่อประสม 3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทาง

การเรียนรู้ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 26 คน โรงเรียนบ้านกลางเสดภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 เครื่องมือ ได้แก่ หนังสือภาพ ชุดคำศัพท์ แบบฝึกทักษะ ผลปรากฏว่า มีประสิทธิภาพ 86.20 / 81.15 สูงกว่าเกณฑ์ 80 / 80 ที่ตั้งไว้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดสื่อประสมเท่ากับร้อยละ 0.6865

เด่นศักดิ์ อิงอาจ (2547 : 90) ได้ศึกษาการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องคำควบกล้ำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการศึกษาพบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำควบกล้ำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.59 / 84.25 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80 / 80 ที่ตั้งไว้ ดัชนี ประสิทธิภาพ เท่ากับ 0.6087 ซึ่งหมายความว่า นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 60.87 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์อยู่ในระดับมาก

พรทิพย์ ชังธาดา (2547 : 79) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการเรียนรู้ การอ่านและการเขียนภาษาไทย เรื่องคำควบกล้ำ ร ล ว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แบบฝึกทักษะ ผลการศึกษาพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้การอ่านและการเขียนภาษาไทยเรื่องคำควบกล้ำ ร ล ว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แบบฝึกทักษะโดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 6 ด้าน คือ สาระสำคัญผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล พบว่า แผนการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากมีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.52 / 91.37 ดัชนีประสิทธิผลของแผนการเรียนรู้เท่ากับ 0.78 ซึ่งหมายถึงผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 78

อัจฉรา เบ็ญจิต (2549 : 74 - 75) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาสื่อประสม เรื่องคำควบกล้ำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาพบว่า สื่อประสม เรื่องคำควบกล้ำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปี 2548 ประสิทธิภาพของกระบวนการเท่ากับ 90.30 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์เท่ากับ 80.65 ที่ตั้งไว้ค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้เท่ากับ 0.5457 นักเรียนมีความพึงพอใจสื่อประสมอยู่ในระดับมาก

กานต์ อุทัยทัศน์ (2550 : 84) ได้ศึกษาการพัฒนาสื่อประสมสนับสนุนการเรียนรู้ และเสริมสร้างทักษะการอ่านและการเขียนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษา พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้ง 4 โรงเรียน มีคะแนนเฉลี่ย

หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนทุกโรงเรียน และเมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และความพึงพอใจในการเรียนรู้จากสื่อประสมพบว่า ในภาพรวมนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สื่อประสมฯ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจมากในด้านภาพประกอบและกราฟิกในระดับมาก รองลงมาคือด้านการใช้งานสื่อประสม และด้านเสียงและดนตรีประกอบ ตามลำดับ

ทองคำ บรรณาศรี (2550 : 80) ได้ศึกษาการพัฒนาสื่อประสมประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Cycle) เรื่องนิทานแสนสนุกและสามสถาบันหลักนครา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาพบว่า ระบบการเรียนรู้ที่ใช้สื่อประสมประกอบการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Cycle) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องนิทานแสนสนุกและสามสถาบันหลักนครา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 83.20 / 82.25 ระบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีค่าดัชนีประสิทธิผล (The Effectiveness Index : E.I.) เท่ากับ 0.6044 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนร้อยละ 60.44 นักเรียนที่เรียนด้วยสื่อประสมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่เรียนด้วยสื่อประสม สามารถคงทนความรู้ในการเรียนรู้หลังจากเรียนผ่านไปแล้ว 2 สัปดาห์ ได้ร้อยละ 94.52 ซึ่งลดลงจากคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยระบบการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

นพมาศ สิงห์พ (2550 : 67 - 68) ได้ศึกษาการพัฒนาสื่อประสม เรื่องอักษรนำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า สื่อประสมเรื่องอักษรนำ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.17 / 82.87 ค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้เท่ากับ 0.6761 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียน ร้อยละ 67.61 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยสื่อประสมโดยรวมและรายด้านคือด้านเนื้อหา ด้านการออกแบบสื่อประสมและการใช้ภาษา ด้านแบบฝึกทักษะและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ด้านการจัดบทเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศเกี่ยวกับการพัฒนา ชุดสื่อประสมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สรุปได้ว่าชุดสื่อประสมที่สร้างและพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดมีค่าดัชนีประสิทธิผลสูงกว่าร้อยละ 60 สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทาง

การเรียนรู้และทักษะทางภาษาให้สูงขึ้น และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้ชุดสื่อ
ประสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

2. งานวิจัยต่างประเทศ

ลี (Lee. 2000 : 1330 - A) ได้วิจัยการศึกษาประสิทธิภาพการใช้สื่อประสม
กับระบบการศึกษาในการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง (English as a second Language :
ESL) โดยมีความมุ่งหมายเพื่อประเมินผลกระทบของสื่อประสมในการพัฒนาความสามารถ
ของผู้เรียนและหาประสิทธิภาพของสื่อประสมจากการเรียนในระบบการศึกษา ESL ที่จะทำ
ให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยแบ่งผู้เรียนเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองเรียนด้วยสื่อ
ประสม กลุ่มควบคุมเรียนโดยไม่มีสื่อประสม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม
มีค่าคะแนนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

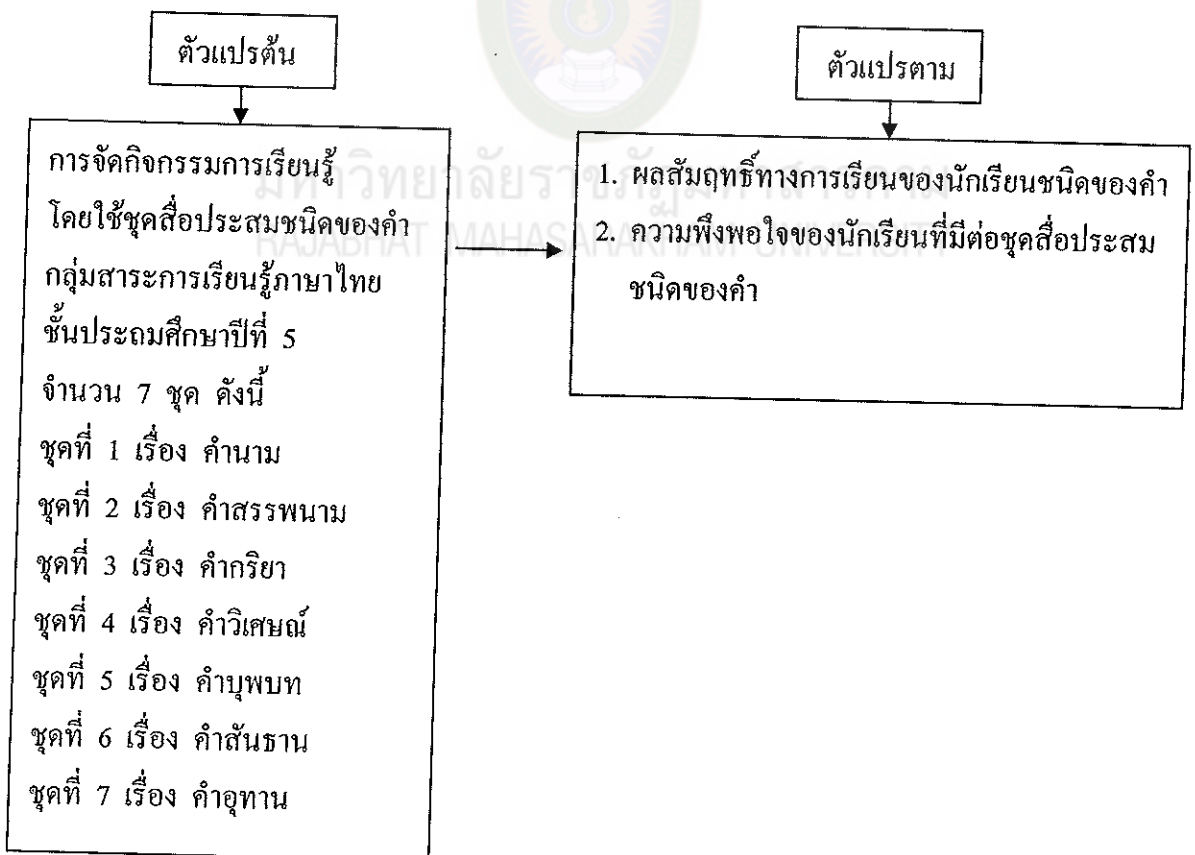
โจนส์ (Jones. 2001 : 538 - A) ได้วิจัยเกี่ยวกับความเข้าใจการฟังในการเรียน
ด้วยสื่อประสม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนวิชาภาษาฝรั่งเศส จำนวน 171 คน ในภาคเรียนที่ 2
วิธีการศึกษาให้นักเรียนเหล่านี้ฟังข้อความเป็นภาษาฝรั่งเศสเชิงประวัติ จำนวน 331 คำ
โดยใช้หน่วยการสอนด้วยสื่อประสม ผลการศึกษาพบว่า ด้านความเข้าใจจากการฟัง ผู้เรียน
ที่มีความสามารถทางมิติสัมพันธ์สูงปฏิบัติได้ดีกว่าผู้เรียนที่มีความสามารถทางมิติสัมพันธ์ต่ำ
นักเรียนที่มีความสามารถทางความรู้เข้าใจต่ำ มักจะปฏิบัติได้ดีกว่านักเรียนที่มีความสามารถ
ทางความรู้ความเข้าใจสูง ผลการศึกษาได้ขยายทฤษฎีการเกิดการเรียนรู้ด้วยสื่อประสมไปยัง
การดำเนินการฟังในการเรียนภาษาที่สอง รูปแบบใหม่สำหรับความเข้าใจในการฟังชี้แนะว่า
การมุ่งเน้นของสื่อประสมเมื่อนักเรียนเลือกมาและจัดแบบแผนสารสนเทศหลายแบบเข้าไปไว้
ในความจำและทำการเชื่อมโยงระหว่างการเป็นตัวแทนทางภาษาพูดกับทางจิตใจที่เห็นได้จะ
ช่วยให้นักเรียนเข้าใจข้อความที่ฟังและรู้คำศัพท์ใหม่ได้ดีที่สุด

ฟีพอร์ทส (Philpotts. 2001 : 1158 - A) ได้วิจัยเกี่ยวกับผลการใช้สื่อประสม
ในการศึกษาวิชาภูมิศาสตร์กับนักเรียนที่มีความผิดปกติในการอ่านของนักเรียนของนักเรียน
เกรด 8 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนเกรด 8 จำนวน 46 คน โดยให้
นักเรียนตอบคำถามแบบปลายเปิด ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยใช้สื่อประสม
มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ใช้สื่อประสมอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติมากกว่า และมีการตอบคำถามได้มากกว่า นอกจากนี้นักเรียนที่เรียนด้วยสื่อประสม
มีความกระตือรือร้น และนักเรียนเหล่านั้นมีทัศนคติที่ดีในการเรียนด้วยสื่อประสมอีกด้วย

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องดังกล่าวสรุปได้ว่าสื่อประสม สามารถถ่ายทอดเนื้อหาและเสริมการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ช่วยให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น นักเรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ การใช้รูปแบบการสอนด้วยชุดสื่อประสมหรือชุดการสอน ซึ่งจากข้อดีของชุดสื่อประสม ผู้วิจัยจึงได้สร้างและพัฒนาชุดสื่อประสม เรื่อง ชนิดของคำในภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ขึ้นมาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ให้สูงขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อัจฉรา เบ็ญจิต (2549 : 74 - 75) และ ทองคำ บรรณาศรี (2550 : 80) โดยใช้กิจกรรมสื่อประสม เรื่อง คำควบกล้ำ หลังจากใช้สื่อประสมนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย